

OOSTVLAAMSE ZANTEN

**algemeen tweemaandelijks tijdschrift
voor volkskunde
LI - 1976 - 6**

UITGAVEN VAN DE BOND

Verkrijgbaar op het sekretariaat, Oscar de Gruyterstraat 42, B 9000 Gent en op de bibliotheek: Kraanlei 63, B 9000 Gent.

1. Oostvlaamse Zanten, nog voorradig tot zolang de voorraad strekt: 15e, 19e jg., 21e tot en met 31e jg., 33e tot en met 47e jg., tegen 200 F per jaargang. Losse nummers ook van de jgg. 1-19 zijn nog beschikbaar tegen 65 F per nummer. Jaarboek 1945 (jg. 20) van de Bond der Oostvlaamse Folkloristen: 159 F (leden 106 F). Inhoudstafel op Oostvlaamse Zanten Jg. I - Jg. XXV, door F. VAN ES: 55 F (leden 42 F). Idem II (Jg. XXVI - Jg. XXXV), door F. VAN ES: 45 F (leden 35 F).
2. Geïllustreerd Feestnummer (lustrumnr.). Prijs: 30 F (leden 23 F) + 10 F porti.
3. Survivances du Passé, door A. MARINUS (8 p.). Prijs: 15 F (leden 10 F) + 8 F porti.
4. Zur Entwicklungsgeschichte des Bauernhauses mit durchgezapften Ankerbalken, door J. SCHEPERS (10 p.). Prijs: 15 F (leden 10 F) + 8 F porti.
5. Osschaart door F. VAN ES (overdruk 1945), 28 blz. Prijs 40 F (leden 25 F) + 8 F porti.
6. 2e Lustrumnummer 1930-1935. Prijs: 40 F (leden 25 F) + 10 F porti.
7. Dit is die Excellente Kronyke van de Brahmisten, (over het teerlingspel) door Emile ANDELHOF. Prijs: 50 F (leden 38 F) + 10 F porti.
8. Het ontstaan van de Julius-Caesarfeesten te Velzeke-Ruddershove, door J. en M. JANSSENS-BUYSE. 1940, 10 p., 1 lied. Prijs: 15 F (leden 10 F) + 8 F porti.
9. Het Curieus en Vermakelijk Namenboek, door Em. ANDELHOF. Prijs: 40 F (leden 25 F) + 10 F porti.
10. Folklore en Onderwijs, door L. HOSTE. Prijs: 15 F (leden 10 F) + 8 F porti.
11. August Hendrickx, Vlaams Toneelschrijver herdacht met Bloemlezing uit zijn werken, door Fr. DE COSTER. Prijs: 40 F (leden 25 F) + 8 F porti.
12. Pastoor Constant Duvillers, Folklorist en folkloristische Figuur, door F. VAN ES. Prijs: 40 F (leden 25 F) + 8 F porti.
13. De uitkomsten van het Sagenonderzoek, door † Prof. Dr. P. DE KEYSER (1935; 10 p.). Prijs: 20 F (leden 16 F) + 8 F porti.
14. Sagen uit Noord-Oost-Vlaanderen, door Dr. G. DE MEYER. Prijs: 40 F (leden 25 F) + 10 F porti.
15. Een Teerlingspel in Gent, door I. od. LIEVEVROUW-COOPMAN. Prijs: 30 F (leden 22 F) + 8 F porti.
16. Spelen mijner Jeugd, door L. LIEVEVROUW. Prijs: 80 F (leden 60 F) + 10 F porti.
17. Het bier in de Nederlandsche Folklore, door † D. J. VAN DER VEN (1935; 15 p. + 2 ill.). Prijs: 30 F (leden 24 F) + 8 F porti.
18. Kantwerkstersclub St.-Katelijne - Kursus Stropkant, 1e Leerjaar: 200 F + 7 F porti.
19. Doods-, Begrafenis- en Rouwgebruiken in het Arrondissement Dendermonde, door J. PIETERS. Prijs: 150 F (leden 110 F) + 10 F porti.
20. Het Volksleven te Wieze. 1900-1950, door J. VAN HAVER. Prijs 150 F (leden 110 F) + 10 F porti.
21. Inventaris der Apothekerspotten opgesteld in de Apotheek uit de XVIIIe Eeuw (Museum v. Volkskunde Gent) door L. J. VANDEWIELE, 1951, 12 blz., 4 ill. Prijs: 40 F (leden 30 F) + 6 F porti.
22. Ndl. Volksk. Bibliografie. Deel VII Oostvlaamse Zanten (1926-1960), door R. VAN DER LINDEN (Antwerpen 1968; XXX, 341 p. Prijs: 300 F (leden 240 F) + 15 F porti.
23. De folklore van de Hop in Vlaams-België, vroeger en nu, door Cl. VANHOUCKE. Prijs: 200 F (leden 150 F) + 15 F porti.
24. Het Sterrelied in het Gebied van Dender en Schelde, door J. DE VUYST. 1968, 175 blz., 189 liederen en 50 mel., (mit einer deutschen Zusammenfassung). Prijs: 250 F (leden 180 F) + 15 F porti.
25. Ernest Van den Driessche. Schilder van ons Volksleven, door R. VAN DER LINDEN, 1968, 32 blz. (op kunstdrukpapier), avec un résumé en français. 2e druk. Prijs: 75 F (leden 55 F) + 10 F porti.
26. Catalogus Tentoonstelling 125 jaar Gentse Feesten, juli-augustus 1968, 41 blz. Prijs: 50 F (leden 40 F) + 10 F porti.
27. Kinderzang uit Zwijnaarde, door Dr. L. GELBER. Prijs: 70 F (leden 50 F) + 8 F porti.
28. Lodewijk Lievevrouw herdacht door F. DE COSTER. 1952, 12 blz., 1 ill. Prijs: 40 F (leden 30 F) + 8 F porti.
29. De Vinkensport in Vlaanderen (avec un résumé en français). 1969, 165 blz., 42 ill. 3 tek., door M. BROECKHOVE. (Nr. X van de uitgaven van het Alfons De Cockfonds). Prijs: 300 F (leden 200 F) + 15 F porti.
30. Van het cijnslichsrecht naar het algemeen meervoudig stemrecht (mit einer deutschen Zusammenfassung) door Albert BRACKE. 1970, 52 blz., 11 ill. (Nr. 31 van de Uitgaven van de Kon. Bond der Oostvlaamse Volkskundigen). Prijs: 100 F (leden 80 F) + 8 F porti.
31. Bibliografie Renaat van der Linden. door R. BERCKMOES, 1971. Prijs: 40 F (leden 30 F) + 8 F porti.

OOSTVLAAMSE ZANTEN

TWEEMAANDELIJKS ALGEMEEN TIJDSCHRIFT VOOR VOLKSKUNDE

ORGAAN V.D. KONINKLIJKE BOND DER OOSTVLAAMSE VOLKSKUNDIGEN

van de dienst voor volkskundige enquêtes in Vlaanderen
en van het internationaal studiekomitee voor ommegangsreuzen

Redactie : Lic. Renaat van der Linden, Godveerdegemstraat 15, B 9620 Zottegem

Redactieleden : Maurits Broeckhove, Lic. Marcel Daem, Dr. René Haeseryn.

Ruil en Recensiedienst : Dr. R. Haeseryn, Bibliotheek, Kraanlei 63, B 9000 Gent.

Alle stortingen op postrek. nr. 000-0096946-43, Bond Oostvlaamse Volkskundigen, Gent

INHOUD

Prijs : 65 F

INTERNATIONAAL STUDIEKOMITEE BETREFFENDE OMMEGANGS-REUZEN

Marcel Daem. — Groei en bloei in de Oostvlaamse Reuzenfamilies in 1974 en 1975 (vervolg en slot) 202

BOEKBESPREKING

F. DE TROYER, De thematische filatelie. — M. Deruyttere 236

BONDSNIEUWS

M. Broeckhove. — Jaarlijkse statutaire vergadering op zondag 31 oktober 1976 met openingsrede door R. van der Linden, verslagen van M. Broeckhove, S. Van de Velde-Smet, Dr. R. Haeseryn en G. Weze 222

Inhoud Oostvlaamse Zanten LI (1976) 237

Oostvlaamse Zanten wordt uitgegeven met de steun van v.z.w. Noordstarfonds, Gent en het Stadsbestuur van Gent

INTERNATIONAAL STUDIEKOMITEE BETREFFENDE OMMEGANGSREUZEN

Groei en bloei in de Oostvlaamse reuzenfamilies in 1974 en 1975 (*)

HEUSDEN

De heer Michel De Baere heeft over deze gemeente een boek geschreven, rijkelijk geïllustreerd⁽¹²⁾. In dit werk kunt u lezen dat Willem I grond schonk aan de abdij Nieuwenbosch, gelegen aan de Schelde waar nu nog de Bosseveerhoeve staat. Diezelfde Willem I werd in 1949 als reuzenfiguur en ridder plechtig ingehuldigd.

De reus werd ontworpen door meester Michel De Baere. Het hoofd was herkomstig van de reus te Melle, die na de oorlog 40-45 in de vergeethoek geraakt was. Mevrouw Van Tieghem de Ten Berghe was meter en Constant De Clercq peter.

De promotors van de reuzenommelgang waren "De Verenigde neringdoenders" van het dorpsplein en de Schoolstraat die van de jaarlijkse lentekermis gebruik maakten om de stichting van de gemeente te herdenken. Het gemeentebestuur promoveerde de grootste ereburger tot ridder Willem van Heusden. In deommelgang wordt hij vergezeld van een groep jonge meisjes en knapen die tot het vaste gevolg van de ridder en — later ook — van zijn dame behoren. Gewoonlijk gaat de Koninklijke Oude Gemeenteharmonie de reuzen vooraf, doch niet noodzakelijk. Beiden staan los van mekaar.

In april 1964 trad Ridder Willem in het huwelijk met Beatrix van Heusden. Historisch bekeken werden de feiten ietwat geweld aangedaan, aangezien een zekere Beatrix de moeder was van Willem. Maar in de volksfantasie is alles mogelijk. Het huwelijk werd door de ambtenaar van de burgerlijke stand plechtig genoteerd in het Guldenboek der gemeente. De reuzin ziet er uit als een voorname dame met het wapenschild van de gemeente op haar jurk. Reus en reuzin namen deel aan

(*) Vervolg van OVZ LI (1976) 190-198.

(12) Michel De Baere, Heusden in woord en beeld. 1973. Uitgeverij U.G.A. Heule, 68 blz. met 35 pentekeningen van de auteur.

Afb. 5 — Heusden 1974, Inhuldiging reuzenkind

reuzenstoeten te Denderleeuw, Lokeren, Lede, Oostakker en Zelzate. Op 7 september 1968 waren Willem en Beatrix getuigen bij het huwelijk van Jan en Mie, reuzen van de Engelstraat te St.-Amandsberg. Op 28 juli 1974 kwam een dochter het gezin vermeerderen. Ze werd in de doopplechtigheid Isabella genaamd; meter mevr. Guy Dierickx, peter de heer Roland De Meester. Aan de kinderen werd doopsuiker uitgedeeld. Ook de blijde geboorte werd in het Guldenboek met mooie letters geboekt. De eerste reuzenommegang van het gezin, aangekondigd als folklorische reuzenstoet, greep plaats in aanwezigheid van de fiertelreuzen uit Eine, reus Pompierken uit Eeklo, de reuzen van Wanzele.

Het feestcomité Dorp en Schoolstraat is eigenaar van de reuzen⁽¹³⁾. Op zondag 2 mei 1976 dansten de reuzen weer te Heusden in de tweede reuzenstoet. De reuzen uit Oostakker en Overmere, 't Pompierken uit Eeklo, de bloemisten uit Evergem en de katten uit Zelzate waren te gast. Volkse vermakelijkheden, zoals mastklimmen, zaklopen, bollen en kaarten schonken de gepaste atmosfeer.

(13) Secretaris van het feestcomité is de heer Oscar De Moor, Steenvoordestraat 3 Heusden.

LOKEREN

Lokeren heeft in de loop van de jongste vijftig jaar heel wat reuzen gekend. Gebrek aan archieven en dokumentatie maken het nu moeilijk uit het kluwen te geraken van wijk- en stadsreuzen, nieuwe, verdwenen, hernieuwde en herdoopte reuzen. Met de medehulp van personen ter plaatse hebben we het toch aangedurfd klaarheid te brengen in de rijke reuzenhistories⁽¹⁴⁾.

De geschiedenis van de reuzen speelt zich af op drie verschillende fronten die we elk afzonderlijk onder de loep nemen.

Reuzen Heirbrug. — De bakermat van de vroegste reuzen zou op de wijk Heirbrug te zoeken zijn. Op deze plaats is Kovekenskermis ontstaan en wordt nog jaarlijks gevierd. Het leven en de naam van de eerste Lokerse wijkreuzen zijn innig verbonden met Kovekenskermis⁽¹⁵⁾.

Zoals voor vele kermissen is de oorsprong moeilijk te achterhalen. Elk jaar viert men de vierde zondag van september Kovekenskermis, een feest enig in Oost-Vlaanderen. Van in de vroege ochtend worden levensgrote poppen uitgehangen aan gevel, raam of dakgoot van het huis. Drie dagen lang trotseren de kovens weer en wind. Een jury wikt en weegt het uitzicht van de koddige figuren. De mooiste poppen worden met een geldprijs bekroond. Nadien verdwijnen ze voor een jaar en komen dan volgende kermis opnieuw te voorschijn. Kovekenskermis bestaat thans ongeveer 150 jaar.

Het woord koven of koveken zou ontleend zijn aan de verkorting van Jacobus. In de volksmond wordt deze naam vervormd tot de vleinamen Kobe, Kove, Koveken. De persoon die aan de basis ligt van kovekenskermis zou Jacobus Van Kerckhove (1748-1804) hebben geheten. Een geliefd personage die tevens burgemeester werd en tijdens de Franse Overheersing uit handen van Napoleon een snuifdoos ontving uit dankbaarheid voor de goede ontvangst die de Konsul te beurt viel op Lokers grondgebied.

In 1927 werd het honderdjarig bestaan van kovekensfeest luisterrijk gevierd en herdacht men dit jubileum met het maken van twee reuzen, de Koven en de Kovinne. Hun kennismaking met de lokale kermis was maar van korte duur. Twee jaar nadien waren Koven en Kovinne uit en van de kermis verdwenen.

(14) We danken de hr. Fr. DE VOS, ondervoorzitter van de heemkring "De Souvereinen" voor zijn informatie. Foto's en persartikels worden in het archief van de Bond bewaard.

(15) Fr. DE VOS, Koveken te Lokeren, O.V.Z. (1967) 195-202.
Fr. DE VOS, De Souvereinen, 7de jg. nr. 3, 1976, blz. 86.

Voor de periode 1932 tot omtrent 1946 vermoeden we dat Heirbrug geen reuzen bezat. Wellicht bestond er geen behoefte nieuwe reuzen te maken omdat de stadsreuzen Koveken en Wanne, vanaf 1932 tot na de bevrijding die leemte aanvulden. Heirbrug scheen zich daarover geen zorgen te maken.

In 1946 werd de folkloristische groep "Kovekensvrienden" gesticht. Vermoedelijk is het ontstaan van die vereniging aanleiding geweest om eigen reuzen te bezitten. Onder het impuls van de Kovekensvrienden kwamen in 1946 of 1947 twee reuzen op de kermis. De wijk had opnieuw zijn eigen reuzen wat sinds 1932 niet meer het geval was. Volgens gegevens uit het inventaris van de Belgische reuskens, opgemaakt door Jos. Vermeulen in 1949, zouden er op Heirbrug vier reuzen geweest zijn⁽¹⁶⁾. Op papier staan ze geboekt als Jacques en Jacqueline (1947) en Nanten en Butjen (1949). In een krant van 1949 vinden we een vermelding van vier reuzen⁽¹⁷⁾. Zo wordt o.a. geschreven dat in 1948 nieuwe reuzen optraden in de karnavalstoet samen met de Kovekensvrienden. Ongetwijfeld bedoelde men in de krant hiermede de reuzen die in het inventaris Jacques en Jacqueline worden genoemd. In dezelfde krant staat ter illustratie van de karnavalviering een cliché met het onderschrift: "Lokerse reuzen Nanten en Butjen". Op de foto herkent men heel duidelijk de stadsreuzen Koveke en Wanne. Oningewijden zijn totaal van mening dat Nanten en Butjen op de foto staan. Dat is niet het geval.

Na 1949 vinden we geen spoor meer van de namen Nanten en Butjen, noch van Jacques en Jacqueline.

Zegspersonen van de wijk hebben ons heden verklaard dat op Heirbrug enkel en alleen Kove en Wanne bestaan hebben. De namen Jacques en Jacqueline, Nanten en Butjen zijn hun onbekend. Mogen we hieruit besluiten dat sinds 1947 slechts twee reuzen op Heirbrug waren. Hoofd, kleding, algemeen uitzicht werden regelmatig hernieuwd. Ook de naam werd al eens anders geschreven of gedrukt in artikels of op feestprogramma's. In de volksmond hebben alle reuzen van de wijk altijd Kove en Wanne geheten. De wijkreuzen waren op zondag 27 maart 1955 te Wetteren op het reuzenconvent aanwezig. Op die reuzenbijeenkomst waren negentig reuzen vergaderd waaronder "de twee reuzen van het feestcomité Kovekenskermiss uit Lokeren met name Koven en Koverinne"⁽¹⁸⁾.

(16) O.V.Z. 25 (1950) 25.

(17) Dagblad De Gentenaar, Gent, 8 maart 1949, met foto.

(18) O.V.Z. (1955) 177.

Afb. 6 —

Lokeren Heirbrug,
Jacobus en Jacoba

In 1967 vertegenwoordigen Jacobus en Jacoba het derde geslacht van de Kovekensfamilie⁽¹⁹⁾. De naam Jacobus is hiervoor welsprekend genoeg. Jacobus is een lijnwaadbleker, symbool van de lokale, bloeiende nijverheid uit de 19de eeuw. Peter en meter waren Mr. en Mevr. Maurice Styleman. In de ommeegang worden de reuzen vergezeld van de Kovekenskinderen. Het feestcomité Heirbrug is eigenaar van de reuzen.

In de jongste jaren wordt voor de laatste zondag van september te Lokeren sterk gepropageerd door V.V.V. Toerisme, met de slogan :

(19) Weekspiegel 30.09.1967. EMIEL DE VEIRMAN, Kovekenskermiss weer in de belangstelling. Oude folklore springlevend.

Foto van Jacobus en Jacoba in O.V.Z. 42 (1967) 200.

"De Koven steekt ter venster uit". Men poogt deze volkskundige manifestatie ook buiten de grenzen van Lokeren ruimer bekend te maken. Jaarlijks wordt een wisselbeker van de stad Lokeren uitgelooft voor de mooiste koven. In 1969 greep de verbroedering plaats tussen de stadsreuzen en de reuzen van Heirbrug.

Op zondag 27 september 1970 had een grote reuzenoptocht plaats te Lokeren onder het motto "Twintig reuzen ontmoeten zestig kovens". Reuzengezanten uit Hamme, Eksaarde, Heusden, Lochristi, Zele en Overmere stapten mee in de optocht van kovekenskermis. Vanzelfsprekend waren de stadsreuzen Mr. en Mevr. Vrancken ook van de partij. In 1973 waren opnieuw vele reuzenfamilies op kovekenskermis vertegenwoordigd(20).

Het folklorejaar 1974 werd met veel luister gevierd op Heirbrug. Op zondag 22 september deed de jury de keuring der kovens met medewerking van de heemkring "De Souvereinen". Het aantal kovens werd op 75 geraamd die minstens 1 m. grootte moesten hebben om voor een ereprijs in aanmerking te komen. 's Middags waren de stadsreuzen alsook ongeveer 40 vreemde reuzen te gast bij de kovens. Op maandag brachten Jacobus en Jacoba tijdens hun ommeegang een bezoek aan de twee kleuterscholen van de wijk.

Stadsreuzen. — Het verdwijnen van Koven en Koverinne omstreeks 1930 op Heirbrug, had voor gevolg dat de stad in 1932 zelf uitpakte met twee reuzen, Koveke en Wanne. Een reïncarnatie van de verdwenen Heirbrugse reuzen! In een verslag van het stedelijk feestcomité staat de inhuldiging uitvoerig beschreven, wat naar onze mening, wel een bewijs is dat Koveke en Wanne stadsreuzen waren(21).

Het programma van de Stedelijke Feestcommissie vermeldt op zondag 7 augustus 1932 om 3 uur de eerste ommeegang van Koveke en Wanne de "Reuzen van Lokeren". Om deze blijde intrede met geestdrift te vieren, kwamen andere reuzen en hun gevolg verbroederen, o.a.: vier reuzen van Sint-Gillis-Dendermonde vergezeld van hun reuzepaard, bereden door de vier heemskinderen; de vrienden van Piet Oudenburg van Dendermonde vergezeld van hun reus. In de feeststoet werd het lied der

(20) Uit het programma noteren we: Serskamp, Oostakker, Lovendegem, Oudenaarde, Reuzenkatten van Zelzate, Lochristi, Heusden, de bloemisten van Evergem, Eksaarde, Overmere, Zele Dijk en Elststraat.

(21) Stadsverslag Lokeren, 1932, blz. 199-200. F. Openbare feesten. Verslag der Stedelijke Feestcommissie. De muziek van het reuzenlied bewaren we in het reuzenarchief van de Bond, Bibliotheek, Museum voor Volkskunde, Kraanlei 63 Gent.

Afb. 7 — Lokeren 1932 Stadsreuzen,
Koveken en Wanne

de stadsfiguur Jacobus Van Kerckhove, stadshoofd van Lokeren tijdens het VIe jaar der Franse Republiek. Beiden zijn ongeveer 4 m. hoog. De Lokerse beeldhouwer Roger De Clercq vervaardigde de hoofden en de firma Em. Heirman-Van der Poorten leverde de kleding. Koveke draagt een blauwe muts en kiel. In de linkerhand houdt hij de historische snuifdoos, een geschenk van Napoleon. In de rechterhand draagt hij een blekersgieter of waterschop. Lokeren was immers vermaard door zijn linnenblekerijen. Wanne, de reuzin draagt een pompadoeren⁽²²⁾ jurk, zwarte sjaal op de schouder en een zwarte Lokerse kanten muts. Deze werd in 1932 gemaakt door de 93-jarige Charlotte Van Beveren, de laatste mutsenmaakster van Lokeren.⁽²³⁾ Jaarlijks trokken beide reuzen in

reuzen van Lokeren gezongen, onder de begeleiding van de componist Robert De Leye, leraar aan de Muziekschool te Lokeren. De woorden zijn van Lodewijk Scheltjens.

1. Sa burgers van de Durmestad
Komt uwen reus begroeten.
Hij opent u het kermispas
Op zijn reuzenvoeten.
2. Zie naast zijn statig reuzenlijf
In hare kermiskleren
Zijn Wanne daar zijn zoete wijf
De rokken draaien en keren.
3. In hem herleeft uit vroeger tijd
Den bleker van het linnen
Als stadshoofd stond hij in de strijd
Om grappen te verzinnen.

Refrein

Hoera! Hoera! Falderi, faldera.
De baan geruimd voor Koveke
Ons oude reus van Lokeren
Hoera! Hoera! Falderi, faldera
de baan geruimd voor Koveke
Falderi, faldera.

Uit het reuzenlied van 1932 kunnen we opmaken dat de stadsreuzen Koveke en Wanne werden geheten. Koveke was linnenbleker, beroep en naam ontleend aan

(22) pompadoer: bont bedrukte of bontgeweven stof voor decoratie en bekleding.

(23) FR. DE VOS, onze reuzen. De Stad Lokeren, 21 mei 1966, blz. 2.

Afb. 8 — Lokeren 1966. Stadsreuzen
Familie Vrancken

waren er geen stadsreuzen. In 1966 kwam er verandering. Het stadsbestuur wou opnieuw haar eigen reuzen. En de gepaste gelegenheid bleef niet uit, nl. de internationale zomerkavalcade in 1966.

Het hoogtepunt van deze viering, op 22 mei 1966, ging gepaard met de inhuldiging van de stadsreuzen Pierre Vrancken en zijn vrouw Theresia. De familie kwam zich omstreeks het einde van de 18de eeuw vestigen in de Durmestad. In de toespraak van de reuzen tot de burgemeester, schepenen en gemeenteraadsleden, zinspeelde reus Vrancken op de snuifdoos die hij destijds van Napoleon zou hebben gekregen. Dit historisch

(24) O.V.Z. 26 (1951) 16: "Lokeren met Koveken en Wanne".

(25) FR. DE VOS, Onze Reuzen, De Stad Lokeren, 20.05.1966, blz. 2.

stoet door de wijk Heirbrug tijdens kovekenskermiss. De oorlog 1940-45 legde alle feestelijkheden stil. Koveken en Wanne waren ondergedoken.

Op zondag 1 oktober 1950 waren Koveke en Wanne te Aalst te gast in de reuzenoptocht van de vierde Provinciale Najaarscultuurdag. Het feest was georganiseerd door het Provinciaal Bestuur van Oost-Vlaanderen in samenwerking met de Bond der Oostvlaamse Volkskundigen die zijn 25-jarig bestaan vierde⁽²⁴⁾. Voor Koveke en Wanne was het hun laatste tocht. Totaal verhakkeld kwamen ze terug. Hun wijmen lichamen en typische kleding was zo zwaar beschadigd dat er van herstelling geen sprake meer kon zijn. Hun hoofden belandden eerst in een bergplaats van het stedelijk slachthuis; nadien in het stedelijk Museum waar ze thans nog worden bewaard onder de veilige hoede van de heemkundige kring⁽²⁵⁾. Vanaf 1951 tot 1965

feit staat ook op rekening van burgemeester Jacobus Kerckhove, die aan de basis ligt van kovekenskermis. Aan de inhuldiging van de familie Vrancken werd reeds vroeger een bijdrage gewijd(26). De familie Vrancken komt ook regelmatig naar kovekenskermis. De stadsreuzen zijn dan de eregasten van de wijkreuzen.

Reuzendieren van Bergendries. — Jaarlijks wordt de laatste zondag van augustus Burgemeesterkenskermis gevierd. De oorsprong van deze kermis ligt in de benoeming op 3 augustus 1908 van A. Raemdonck tot burgemeester. Drie weken later werd hij door zijn medeburgers feestelijk ingehuldigd. Meer bijzonderheden over deze kermis kan men lezen in een artikel van François De Vos "Enkele Lokerse kermissen en hun ontstaan"(27). Historisch bekeken hield men in de 16de eeuw de wekelijkse markt op Bergendries. Men verkocht er boter, eieren en andere levensmiddelen. Rond dit thema heeft men ter gelegenheid van de 66ste lokale kermis op 23 augustus 1974 de intrede gevierd van twee reuzendieren, de kippen Cis en Kato. De folkloristische groep "Het gouden Ei" zorgde voor een aangepaste begeleidende groep uitgedost met blauwe kiel met faas voor de boerejongens en een kanten muts, lange gestreepte rok en schouderdoekje voor de boerinnetjes(28). Cis is de haan en Kato de hen die hun steentje bijbrachten voor de viering van het folklorejaar 1974. De ontwerpers en makers van de reuzendieren zijn mejuffer Therese De Geest en de heren J. Van de Voorde en De Canne. Cis en Kato werden door de heer H. Liebaut, schepen van cultuur, in de echt verbonden. De hr. Jean Raemdonck, de neef van de oud-burgemeester, was een der getuigen. Er werd ook een huwelijksboekje ter hand gesteld waarin de rechten en plichten der echtgenoten omschreven zijn. Voor de haan Cis wordt ietwat door de vingers gezien in zijn huwelijkstrouw. "Gezien de aard van zijn herkomst en van zijn hoofdberoep is het aan Cis toegelaten hulp en bijstand te verlenen aan andere vrouwelijke rasgenoten". Cis en Kato hebben ook tot plicht, de laatste zondag van augustus, met hun nakomelingen een ommegang te doen in de wijk en de toeschouwers met milde vleugels eieren uit te delen(29).

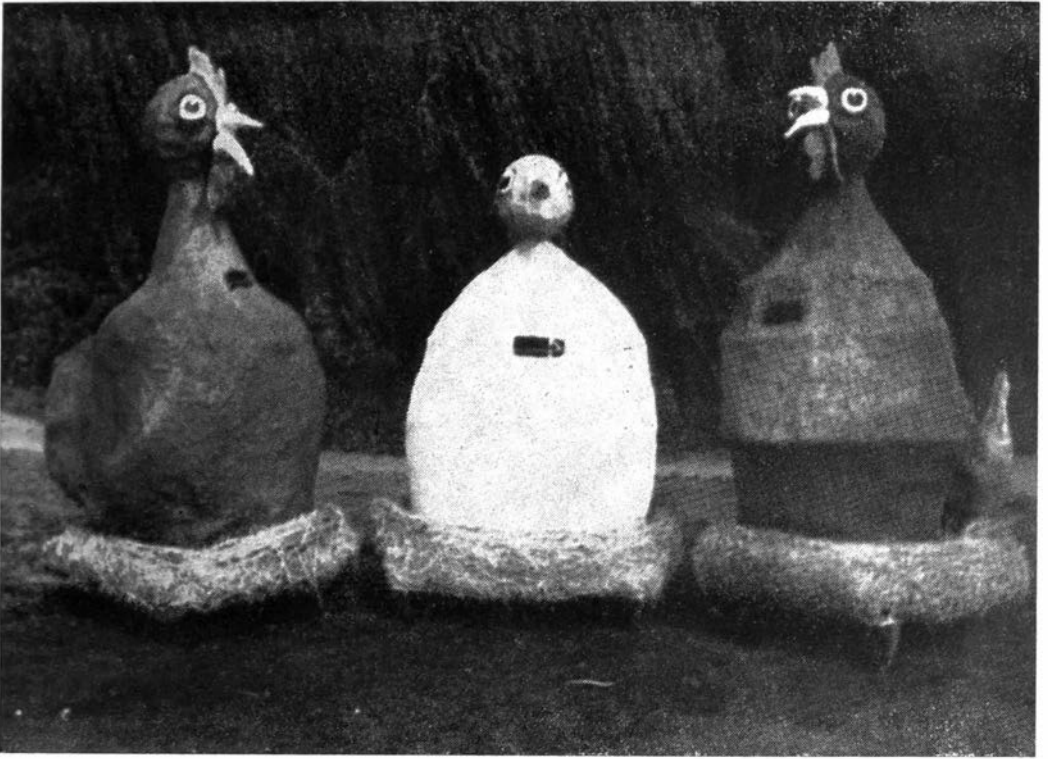
Op zondagmiddag ging de derde folkloristische stoet uit georganiseerd in samenwerking met V.V.V.-Toerisme en de Stedelijke Feestcommissie. De stedelijke reuzenfamilie Vrancken, de reuzen van Kruishoutem

(26) R. VAN DER LINDEN, Nieuwe Reuzen : De Familie Vrancken, O.V.Z. 41 (1966) 174-177.

(27) FRANCOIS DE VOS, Burgemeester Raemdonckkermis, Verschenen in De Soevereinen, 2e jg. 1971, nr. 4 blz. 59-60.

(28) Het Vrije Waasland, 30 aug. 1974. Burgemeester Raemdonckkermis op Bergendries te Lokeren... Grabbelen naar een ei.

(29) Uittreksel Huwelijksakte en Huwelijksboek. Lokeren 23.08.74.

Afb. 9 — Lokeren 1974 Bergendries, Reuzenkippen Cis, Kato en Coppe

waren er ook te gast. Onder de menigte werden leeggeblazen eieren uitgegoid waarmee toch een prijsje te winnen was.

Cis en Kato hebben zich in de loop van het jaar gewetensvol aan hun plicht gekweten.

Op vrijdag 29 augustus 1975 ontsproot uit hun huwelijk een eersteling, die Coppe werd geheten. In ons archief bewaren we een kopie van de geboorteakte.

GEBOORTEAKTE

Ter jare negentienhonderd vijf en zeventig, de 29 augustus te 20 uur 30 minuten, Voor ons, Albert Van Hecke, Schepen, afgevaardigd ambtenaar van de Burgerlijke Stand, is verschenen :

SIS VAN DEN BERGENDRIES

Die ons vertoond heeft een Kuiken van het hoendergeslacht, alhier geboren gedurende de voorbereidingen van de jaarlijkse folkloristische stoet, van hem komparant en van zijn echtgenote KATO VAN DE RAEMDONCKKERMIS, en waarvan hij verklaard heeft te willen geven de voornaam van

COPPE

Deze vertoning en verklaring gedaan in het bijwezen van Hillaire LIEBAUT, Schepen van Kultuur van de Stad Lokeren, en Francine D'HAUWERE, echtgenote van Volksvertegenwoordiger

Aimé VAN LENT, door de aangever gekozen getuigen en fungeren als PETER en METER.

Waarvan wij dadelijk deze akte hebben opgesteld, te Lokeren in de lokalen van het RITO, en na voorlezing ondertekend met de vader en de getuigen.

Ouders en kind worden de mascotten genoemd van de folkloristische groep " Het gouden Ei ". De vierde eierstoet die de zondag uitging groeide uit tot een succes. Tijdens de stoet werden duizenden uitgeblazen eieren uitgeworpen waarin talrijke prijzen zaten o.a. het gouden, zilveren en bronzen ei.

We hopen dat in een nabije toekomst de kippenfamilie van Bergendries niet zal nalaten de reuzenkippen van Deinze uit te nodigen tot een verbroederings- en verzusteringsfeest. En wederzijds, in de aanstaande stoet Canteclaer te Deinze, de rasgenoten van Bergendries er de eregenodigden zouden zijn. De andere reuzendieren Reinaert De Vos uit Lochristi en de katten uit Zelzate houden zich dan maar best een beetje op afstand.

RONSE

De tekstielstad Ronse, gelegen in de mooie Vlaamse Ardennen is beroemd met de eeuwenoude Fiertelommegang die op H. Drievuldigheid uitging ter ere van de schutspatroon, de heilige Hermes. De vereniging voor vreemdelingenverkeer van Ronse, bezorgde in 1950 aan de stad een tweede attractiepunt, nl. de viering van Zotte maandag na Driekoningendag. Vroeger bestond het volksgebruik op die dag de bommel te lopen. Iedere inwoner van de stad verkleedde zich. In 1952 groeide de derde Zotte Maandag uit tot een overgroot succes. Duizenden bommels dansten de farandole. De feestelijkheden werden op zondag 6 januari 1952 nog meer luister bijgezet door de doop van de eerste tekstielreuzen Staf de Wever en Manse de Spinster, twee volkstypen uit de plaatselijke tekstielnijverheid. De doopplechtigheid werd ingezet met een besproeiing met champagne van de reuzen door de schepen van feestelijkheden, de heer Demanez. Daarna werd de besproeiing omgezet in een dronk op de gezondheid van de reuzen door meter en peter, Mevrouw Delmotte en de heer André Roekeloos⁽³⁰⁾.

In 1953 deden Staf en Manse hun eerste uitstap buiten de stad. Ze namen deel aan het reuzenconvent te Wetteren en behaalden de derde prijs voor de mooiste reus.

(30) We danken de heer André ROEKELOOS, voorzitter van V.V.V. Ronse voor de informatie over de reuzen.

In 1955 openden zij de feeststoet van de zesde Zotte Maandag. Op het einde van het jaar, het was toen 7 december 1955 de vooravond van het bekend Ambrosiusfeest, patroonviering van de tekstielarbeiders, stelde de stadsmagistraat een einde aan het concubinaat van Staf en Manse. Op die dag werden de reuzen wettelijk in de echt verbonden en werd hen een huwelijksakte uitgereikt(31). Op de markt stond een grote menigte die getuige wou zijn van dit uitzonderlijk huwelijk. De heer Hantson, schepen, nam de functie waar van ambtenaar van de burgerlijke stand. Er werd ook een reuzelied gespeeld en tweetalig gezongen, tekst en muziek van Ephrem Delmotte(32).

Afb. 10 — Ronse 1952, Staf de Wever en Manse de Spinster; 1956
Angèliki

Staf ne Manse
Zijn aan 't dansen
G'lijk de reuzen altijd doen.
Laat ze maar zwieren,
Laat ze maar slieren,
En op zoek naar goede bieren.

Staf et Manse à la danse
Vont com' s'ils avaient 20 ans.
D'un pas certain, très en cadence,
Voyez com'ils sont contents !
Les renaisiens que l'on dit "fous"
Ne le sont point, mais point du tout

(31) J. VAN ES, Reuzenpersonalia te Ronse. Verschenen in "Toerisme in Oost-Vlaanderen", 5de jg. (1956) nr. 1, blz. 11. In het artikel staat de volledige tekst van de huwelijksakte.

(32) Prof.EPHREM DELMOTTE, (° Ronse 1905) meester-beiaardier, Oostende.

Ronsese zotten weven en spinnen
Wol en katoen, garen en linnen.
Ronsese zotten weven en spinnen
Maar blijven Bonmos en Bonmozinen.

Sauf une fois l'an : le lundi des fous
Lorsqu'ils s'amuseent n'importe où !

De bodem te Ronse moet vruchtbaar geweest zijn voor het reuzenpaar. Op maandag 9 januari 1956 kon het gelukkig gezin zijn eerste telg aan de feestvierders van de zevende Zotte Maandag voorstellen. Het was een meisje, Angèliki genoemd. Samen met haar ouders deed ze haar eerste uitstap met de bommelstoet onder het waakzaam oog van Staf en Manse.

De bekende schilder van het volksleven, Ernest Van Den Driessche, heeft dit heerlijk tafereel van Zotte Maandag op doek gezet(33).

De bommelfeesten werden in 1975 even luidruchtig gevierd als in de voorbije jaren. De stoet gaat nu uit op de zaterdagavond na Driekoningen, wat een ruimere deelname van vreemde groepen mogelijk maakt. De grote afwezigen echter zijn Staf, Manse en hun dochterken Angèliki. Hun gezondheidstoestand laat niet meer toe Zotte Maandag mee te vieren en met de bommels feest te vieren. In het Stedelijk Museum te Ronse berusten ze nu in hun lot, denkend aan de mooie dagen uit het verleden en hopen op de toekomst nog eens het bommelfeest te kunnen meevieren op de dag van het zilveren jubileum.

ST.-AMANDSBERG

Afb. 11 — St.-Amandsberg 1971, Ezelsfeesten

De reuzendieren van 't Ezelsfeest. — In het folklorejaar 1974 werden de 14de Ezelsfeesten gevierd. Het ontstaan van deze feesten hebben we reeds vroeger behandeld(34). De Dendermondsesteenweg, de Heirnis en de gehele H. Hartparochie beleefden drukke dagen. In de jongste tien jaar heeft de stoet heel wat uitbreiding genomen. Op zaterdag

(33) R. VAN DER LINDEN, Ernest Van Den Driessche, schilder van ons volksleven, O.V.Z. 42 (1967) 38.

(34) O.V.Z. 39 (1964) 61-62, St.-Amandsberg. Ezelsfeesten.

7 september was er een enorme belangstelling voor de Ezelsstoet. De grote karavaan reklameauto's was vergezeld van vier muziekmaatschappijen, drumbanden en twee majorettegroepen. Het groot attractiepunt waren de ezelin Bim (1960) met haar veulens Bam (1963) en Bom, symbolen van de ezelsfeesten. De begeleider van Bim deelde zoals alle jaren kleine geschenken uit voor de kinderen.

Het ziet er naar uit dat de reuzendieren nog niet aan hun einde toe zijn en in de toekomst nog vele feesten voor hen zijn weggelegd.

WACHTEBEKE

In Wachtebeke wordt jaarlijks duchtig carnaval gevierd door "De orde van Steefe Speeke". De inzet van de vierde carnavalviering, op zaterdag 23 maart 1974, ging gepaard met de inhuldiging en doop van de reuzin Steefe Speeke. De naam van de reuzin is ontleend aan een zeer bekend volksfiguur Steefe Speeke, die in de registers van de burgerlijke stand geboekt staat als Stephanie Verdurme (1852-1931)⁽³⁵⁾, echtgenote van Victor de Decker, handlanger bij de Wachtebeekse landbouwers. De voornaam Steefe is de vleinaam, in Wachtebeeks dialect, van Stephanie⁽³⁶⁾. Speeke was haar bijnaam. Steefe Speeke wou ook haar steentje bijbrengen om het familiaal inkomen met een paar centjes te vermeerderen en daarvoor dreef ze een kleine ambulante handel. In de week ventte zij met petroleum. Geladen met een zware bus trok ze van straat tot straat. De zondag verkocht zij sinaasappelen, een luxeproduct dat slechts een paar wintermaanden vanaf Sinterklaasdag te verkrijgen was. Door haar beroepsbezigheden kwam Steefe Speeke met zeer vele mensen in contact en was zij als het ware de plaatsvervangster van onze moderne media, krant en radio.

De reuzin ziet er uit als een volkswrouw, gekleed met lange zwarte jurk, een statische figuur van 3.70 m hoog. Om de hals draagt ze een médaillon van de orde van Steefe Speeke⁽³⁷⁾. Het hoofd werd gemaakt door Mevr. Cesar David.

(35) Stephanie Verdurnen, ° Wachtebeke 16.06.1852 † in rustoord De Mey 11.01.1931. Gehuwd op 21.06.1881 met Victor de Decker, ° 14.08.1854 † 6.02.1930. Informatie verstrekt door gemeentebestuur.

(36) Inlichtingen bezorgd door de hr. Maurits Van Heirsele, voorzitter van de Heemkundige Kring "Oud Wachtebeke" en door de heer Cesar David die voor ons archief drie foto's bezorgde.

(37) De orde heeft drie medaillons in omloop, gedragen door haar leden of ter verermerking van prominenten, carnavalprinsen en -keizers. 1. In geel vilt (∅ 13 cm) randschrift "de orde van Steefe Speeke Wachtebeke", in 't midden een lantaarn. 2. In messing (∅ 8 cm), randschrift "de orde van Steefe Speeke", in 't midden een lantaarn en onderaan gele sinaasappel. Deze attributen herinneren aan de petroleum- en sinaasappelverkoop van Steefe Speeke. 3. Een houten médaillon (∅ 8 cm) met portret in 't midden omringd door "orde van Steefe Speeke" Wachtebeke.

Afb. 12— Wachtebeke 1974, Steefe Speeke

Bij de doop voor het gemeentehuis werd het doopwater vervangen door confetti en de suikerbonen door snoepgoed. Als peter en meter fungeerden de heer Aloïs Creve, burgemeester, en zijn echtgenote. Steefe deed haar eerste ommegang in de rijk gevarieerde karnavalstoet. De plaatselijke bokkerijders waren van de partij. Muziekkapellen met majoretten zorgden voor de vrolijke stemming.

Het eerste decennium van de karnavalstoet werd op zondag 9 maart 1975 even luisterrijk gevierd. Steefe Speeke verkeerde in het aangename gezelschap van prins karnaval Ronald I, Keizer Piet en van de leden van "de orde van Steefe Speeke". In de stoet zagen we de bokkerijders, de stroppendragers, de bosparkplakkers opstappen, alsmede de groep Mackintosh uit Assenede vergezeld van hun reuzen. Steefe Speeke danste in de regen en toch was het een groot succes.

WICHELEN(38)

Ter gelegenheid van Palingkermis kwam reus Moriaan op zondag 5 augustus 1956 in de wijk Bohemen wonen. Deze blijde intrede was

(38) Op 't ogenblik dat ons artikel persklaar was, kregen we inzage van de brochure van Robert RUYS "20 jaar reuzen in Bohemen" (Wichelen), 1976, 32 blz., geïllustreerd. De brochure wordt in ons jaaroverzicht 1976 besproken. We danken de heer Robert Ruys voor de supervisie van onze tekst.

feitelijk toe te schrijven aan het gouden jubileum van het echtpaar De Knijf-De Ridder in Bohemen. Moriaan, de eerste reus van Wichelen, werd gemaakt naar een projekt van Vic Temmerman. De grote jongen met de melancholische blik en bruinkleurige huid herinnert helemaal aan een zigeuner. Op 1 augustus 1956 trok Moriaan naar het gemeentehuis waar zijn naam werd ingeschreven in het gulden boek. Het peterschap werd waargenomen door de heer Edm. Schovaert, de meter was Mevr. Van De Wiele-Timmerman. Het jaar nadien werd Moriaan ver-eerd met de Orde van het Palingvel.

Reus Moriaan maakte ondertussen kennis met de mooie zigeunerin Sarida. Ze kan wel een Indische prinses geweest zijn waarvan de stamboom nog te achterhalen is. Zoals de overgrote meerderheid der Belgen bezochten de verliefden Moriaan en Sarida ook de Expo 1958 en namen ze deel aan de reuzenoptocht in de Heisel op 31.08.1958.

Tijdens het Palingfeest van 2 augustus 1959 traden Moriaan en Sarida in het huwelijk, Jaek De Pompier uit Wetteren was ceremoniemeester. Philippo en Isabella uit Overmere waren getuigen. Een groep bohemers vergezelden de reuzen op hun uitstappen en brengen nu nog de kijk-lustigen in vervoering met hun mooi zigeunerlied "Zigeuner speel voor mij". Het bevat drie strofen met een refrein(39).

1. Sandor een reizend en trekkend tzigiaan
heeft heimwee naar zijn land.
Nu zoekt hij in klanken d'herinnering aan
zijn vaderland.
En speelt hier of daar een zigeunerorkest
dan is hij er bij.
Hij spreekt aangedaan de leider aan,
met schorre stem vraagt hij :

Refrein. Speel voor mij een oud zigeunerlied
dat mij de vreugde biedt van vroegere tijden.
Zigeuner, speel voor mij een oude melodij
waarin de hartstocht brandt uit 't oude Poestaland.
Schenk mij de vreugd van mijn jeugd,
dan vergeet ik misschien dat ik nooit meer het land
van mijn dromen zal zien.
Zigeuner, speel voor mij een oud zigeunerlied
dat mij de vreugde biedt uit vroeger tijden.

Op 3 augustus 1963 groeide het reuzengezin aan met een flinke zigeunerszoon Iraldo. Vóór de officiële inhuldiging beleefden de feestorganisators een paar bange uren. De nieuwe burger werd geschaakt en de ontvoerders wachtten tot het allerlaatste ogenblik om het zigeuner-

(39) De volledige tekst staat in de Brochure van R. Ruys. De muziek is in het archief van de Bond.

Afb. 13 — Wichelen. Moriaan, Esmiralda, Iraldo en Sarida
(Cliché: R. Ruys, Wichelen)

kind vrij te geven⁽⁴⁰⁾. Voor de peter de heer Alois De Vlaeminck en meter Mevr. Leonie Roeland-De Paepe was het een hele opluchting hun petekind weer te zien.

Het folklorejaar en het palingfeest 1974 verliep met een uitzonderlijke gebeurtenis. Op zaterdag 3 augustus werd het tweede reuzenkind,

(40) M. Van Hauwermeiren, Wichelse wijk Bohemen viert geboorte van reuzen. Voorpost, 19 juli 1974.

een dochtertje Esmiralda, ingeschreven in de registers van de burgerlijke stand. De bohemers en boheemsters met hun woonwagentje en begeleid door hun orkest vergezelden de boorling naar het gemeentehuis. De heer Emiel Vinck en Mevr. Anita Roeland-Beelaert waren peter en meter. De ganse familie: Moriaan, Sarida, Iraldo en Esmiralda, deed haar eerste ommevang in de wijk, vergezeld van de bevriende reuzenfamilies uit Lede en Wanzele. Aan de kerkdeur gekomen werd de jonge Esmiralda symbolisch door de pastoor gedoopt. Het doopsuiker werd tijdens de optocht uitgedeeld.

Op zondag 1 september was de reuzenfamilie opnieuw aan de eer. Ter gelegenheid van een postzegeltentoonstelling werden prentkaarten van de reuzen afgestempeld met een afbeelding van de reuzen Moriaan en Sarida, ontworpen door Albert Melkenbeek uit Wanzele(41).

ZELZATE

De Katte. — Tijdens het folkloreaar werd op zondag 1 augustus 1974 de 14e folklorestoet georganiseerd. Vanzelfsprekend stonden de reuzendieren Felix, Mina en hun telgen Pierken en Minoe andermaal in het brandpunt van de belangstelling(42).

Op de folklorestoet waren ook aanwezig, Hugo en Eglina uit Zelzate; de reuzen uit Heusden; de groep Mackintosh uit Assenede; Wieze, Pompom en Bert de Pompier uit Eeklo; de vierkoppige reuzenfamilie uit Oostakker en de bloemisten uit Evergem. Ter dier gelegenheid kon men ter plaatse tekstielen miniatuurkatjes kopen. Op dinsdagavond werd de Zwarte Kater verbrand, het symbool van ongeluk en tegenslag. Het folkloreaar 1974 was weerom een mooie bladzijde rijker met de geschiedenis van de wijk De Katte en van zijn reuzenkatten in het bijzonder.

*
**

Het folkloreaar 1974 was een rijk jaar voor de Oostvlaamse reuzen. Kavalcades, stoeten en ommevangen brachten vele reuzenfamilies te been. De feestelijkheden boden ook gelegenheid nieuwe reuzen in leven te roepen, o.a. Jan Ganzendries en Karelke Waeri te Gent, Steefe Speeke te Wachtebeke. Nieuwe reuzentelgen kwamen ter wereld als eerste zoon of dochter: Sofie te Brakel, Isabella te Heusden, Esmiralda te Wichelen. De reuzenkippen van Lokeren betekenen ook een flinke aanwinst voor de Oostvlaamse reuzendieren.

(41) Informatie en dokumentatie verstrekt door de heer G. De Maesschalck, Stationstraat Wichelen.

(42) O.V.Z. 44 (1969) 68-70 met foto van de reuzenkatten.

De studie van onze Oostvlaamse reuskens bleef beperkt tot twee belangrijke artikels over het Ros Beiaard te Dendermonde. De heer Theo Penneman en René Meurant hebben daarover heel wat nieuwe elementen bijgebracht (43). De Federatie voor Toerisme van Oost-Vlaanderen heeft ook haar steentje bijgebracht om de volkskundige activiteiten in de provincie te inventariseren(44), o.a. met een lijst van Oostvlaamse reuzen. Jammer genoeg is de inventaris tamelijk onvolledig en bevat het onnauwkeurigheden die misleidend kunnen zijn voor onkritische vorsers die deze bron eventueel zouden raadplegen. We citeren hiervan enkele voorbeelden om onze bevindingen te staven. Voor Assenede, Gent, Wetteren en Wichelen is de opsomming onvolledig. Te Gavere zijn er sinds 1958 geen reuzen meer. In Evergem spreekt men van Debbautsreuzen of van de Bloemisten. De "Balzeniers" zijn er niet bekend. Te Lokeren zijn er vier reuzen: het echtpaar Vrancken, stadsreuzen, en Jacobus en Jacoba van Heirbrug. De inventaris noemt het echtpaar Vrancken "Jacobus en Jacoba". Voor Eeklo staat "Berten en zijn gemalin". Bij ons weten heeft Berten De Pompier geen reuzengemalin. De "Spiegel van het Westvlaamse volksleven" gebundeld door de Provinciale Westvlaamse Vereniging voor Toerisme,, naar aanleiding van het folklorejaar(45) publiceert een lijst van 30 gemeenten met reuzen en reuzinnen in West-Vlaanderen.

Ter gelegenheid van het 50-jarig jubileum van de Bond in 1975 werd in het Museum voor Volkskunde een tentoonstelling gehouden met een afdeling gewijd aan de Gentse reuzen. Ons reuzenarchief genoot veel belangstelling.

Marcel DAEM

(43) Zie Dendermonde, voetnoten 1 en 2.

(44) Volkskundig folkloristisch Oost-Vlaanderen, uitgegeven naar aanleiding van het Folklorejaar 1974 maart 1975. Federatie Toerisme, Maria Hendrikaplein 24 Gent. 145 blz. gestencilde tekst.

(45) Spiegel van het Westvlaamse Volksleven, Westtoerisme, Vlamingstraat 55 Brugge. 80 gestencilde blz. VI Reuzen en typische figuren blz. 37-41.

JAARLIJKSE STATUTAIRE VERGADERING VAN DE KONINKLIJKE BOND DER OOSTVLAAMSE VOLKSKUNDIGEN

op zondag 31 oktober 1976 in het Gentse Museum voor Volkskunde

Na het welkomstwoord door de voorzitter tot de aanwezigen nam de vergadering een minuut stilte in acht ter nagedachtenis van de in het dienstjaar overleden leden :

— Mej. Anna-Kristina Begodt en de Heren Juliaan Braeckeleurs, Mariakerke en Paul Van den Noortgate, Voorde.

1. Openingsrede door Renaat van der Linden

De dood toont vanzelfsprekend een somber uitzicht. De geestige volksmens van hoog tot laag vindt wel een middel om de dood langs de vrolijke kant te zien.

De voorzitter behandelde verscheidene vormen van humor en dood rond de fusieperikelen van de verdwijnende gemeenten :

- te Eke een "geestige begrafenis" volgens de reuzegrote affiche op zijn Brugs formaat, de stoet met levende lijken, nl. burgemeester en schepenen;
- de doodsbrief van Nazareth en Uitbergen;
- de optocht met een kist in Grembergen;
- de weergaloze stoet in Roesbrugge-Haringe met veertien groepen, de laatste vier : Dood en Uitvaart in de Sluipmoord, de Dood aan de Schuldige [minister Michel], de Uitvaart van de burgemeester en schepenen en het slot "Maar het volk blijft bestaan" in de figuur van de reus Karel de Blauwer, de geestelijke vrijbuiters die schuil gaat in elke Roesbrugge-Haringenaar (sic het programma !)

Spot uit het verleden stamt uit een gravure in de expositie "Eenheid en Scheiding in de Nederlanden 1555-1585" te Gent, Centrum voor Kunst en Cultuur, kataloog nr. 60: allegorie op de zeven standen. De dood "maakt Pais tussen dese seven"! Daar sluit het verhaal van eeuwen geleden bij aan van de man die een peter zocht voor zijn kind, de vertegenwoordigers van de standen uitschakelde en de dood verkoos!

Humor spruit uit het dicht **Van den Koopdag van Andries de Clerck den 26 janry 1853**, m.a.w. van Drieske Nijpers, van wie alle bezittingen verkocht werden veertien dagen na zijn dood, o.a. *Zijn kleederen waren klein, hy was een klein persoon, / Doch wierd het al verkogt, voor eenen grooten loon.*

Dichter bij ons geschiedde nog het uitgaan met levende lijken (zie Eke boven) te Erps-Kwerps op vastenavond. Vier mannen droegen de persoon die de rol van dode moest spelen, gebonden op een ladder, een lijkberrie of een eg (Henri Vanoppen, *De Brabantse Folklore*, sept. 1976, 233-34).

Het volk jukt en lacht ook daar waar u het minst verwacht! Het verdwijnen van menige gemeente op 1 januari 1977 geeft gauw en nauw aanleiding tot de gelijkenis met de dood en een zicht langs de spottende kant.

De spreekbeurt verschijnt in jaargang 1977 in een uitvoerige bijdrage.

2. Bedrijvigheid van de Bond en zijn Raad van Beheer van november 1975 tot en met oktober 1976, Maurits Broeckhove, sekretaris

De Raad van Beheer en de Redaktieraad kwamen regelmatig samen voor het bespreken van de aangelegenheden in verband met het tijdschrift, de uitgaven, de Kantwerkstersklub Sint-Katelijne, de reizen, de feesten, de tentoonstellingen en het Museum. In de volgende verslagen leest u de verantwoording ervan.

Afvaardigingen

Een afvaardiging was vertegenwoordigd op :

- 16-11-1975 : Gent, hulde Edm. BOONEN, Vrienden van het Oud Begijnhof, R. van der Linden en G. Weze;
- 3- 2-1976 : Meerbeke, Kultuurkermis, Expositie en Boekenbeurs, R. van der Linden;
- 3- 4-1976 : Huldiging Herman VERBAERE, Wetteren, M. Daem en R. van der Linden;
- 9- 4-1976 : Voorstelling "De Hommel in de Lage Landen" van Hubert BOONE, Brussel, R. van der Linden;
- 6- 6-1976 : Inhuldiging reuzentweeling, Zottegem, R. van der Linden;
- 11- 6-1976 : Gent, Installatievergadering van de Interprovinciale Kultuurraad voor Vlaanderen, R. van der Linden;
- 12- 6-1976 : De Zottenmuur van Ronse, halfverheven beeldhouwwerk van Jacques VANDEWATTYNE, Ronse, R. van der Linden;
- 27- 6-1976 : Brussel, 's Lands Feest, Reuzenoptocht, R. van der Linden en G. Weze;
- 10- 7-1976 : Openstelling Molenmuseum, Provinciaal Domein Wachtebeke, R. Haeseryn, G. Hebbelinck en R. van der Linden.
- 26- 9-1976 : Baaigem, inhaling nieuwe reus, expo van schilden gewijd aan alle familienamen uit de gemeente, M. Daem en R. van der Linden;
- 15-10-1976 : Avant-première van stereofonische evokatie van de herdenking van de Pacifikatie van Gent, Mevr. S. Van de Velde;
- 30-10-1976 : Zevende studiedag van de Bond der Westvlaamse Volkskundigen, R. Haeseryn en L. Hoste;
- 30-10-1976 : Volkskundedag Utrecht "De Speelman in het Volksleven", R. van der Linden.

Inleidingen en spreekbeurten

Bij de openstelling van menige expositie, voor een studiedag en/of een huldiging deed de betrokken persoon of groep beroep op de Bond voor een inleiding of spreekbeurt, doorgaans gehouden door de voorzitter :

- 8 en 15-11-1975 : Postuniversitair Centrum Limburg, spreekbeurt "Wintergebruiken ruim gezien";
- 10-11-1975 : Oudenaarde, t[entoonstelling] Oscar BUSSCHOP "Mens en Zee". inleiding;
- 6-12-1975 : St.-Amandsberg, Oost-Oudburg, spreekbeurt "St.-Niklaas hier en elders";
- 6-12-1975 : Haaltert, t. Robert VAN RONSSE "Bloem en Mens", inleiding;
- 13-12-1975 : Haaltert, t. Mevr. DE VOS-MATTHIJS, "De geest van een gewest", inleiding;
- 18- 1-1976 : Zarlardinghe, spreekbeurt "Groet aan twee nieuwe reuzen";
- 6- 2-1976 : Moerbeke, Gemeentelijke hulde aan Mevr. L. De Cock-Vanden Herreweg^e Anne-Marie, spreekbeurt "Zin van het volksverhaal";

- 5- 3-1976 : St.-Lievens-Houtem : Expo Alfons D'HONDT "Ware Volkskunst", inleiding;
- 20- 6-1976 : Nederzwalm, t. Roger DE SMET "Dier en Mens", inleiding;
- 4- 4-1976 : Schellebelle, Planting Dorpslinde, "Stenen Linde", toespraak;
- 11- 4-1976 : Baaigem, t. van Renaat DE SMEDT "Pijn vroeger en nu" en van Geraard VEKEMAN "De landman in en rond zijn woning", inleiding;
- 20- 4-1976 : Zottegem, Belgische Vereniging voor Verlamden, spreekbeurt "Mens en Gebruiken";
- 23- 4-1976 : Geraardsbergen, Vermeylenfonds, spreekbeurt "Kreatieve Vrijtijdsbesteding";
- 30- 4-1976 : Geraardsbergen, t. Noël MATTHIJS "Mens in Landschap en Stad", inleiding;
- 7- 5-1976 : Herzele, groepsexpo "Nieuwe en oude levensspiegel", inleiding;
- 25- 5-1976 : Zottegem, Belgische Vereniging voor Verlamden, spreekbeurt "Weerwolf";
- 26- 5-1976 : Appelsterre, groepsexpo "Mens, arbeid en leed", inleiding;
- 30- 5-1976 : Zottegem, hulde aan Mevr. Zoë VERSTRAETEN-WAREMOES, hulde met rijmtekst;
- 5- 6-1976 : Oosterzele, Davidsfonds, t. "Dorpsbeeld in postkaart en kunst", inleiding;
- 11- 6-1976 : Gent, Gilde van de Stroppendragers, spreekbeurt "Gentse verwijtnamen";
- 2- 7-1976 : Asper, t. Roger DE SMET "Portret en karakter", inleiding;
- 3- 7-1976 : Munkzwalm, t. Lode HERREMAN "Figuren en gebaren", inleiding;
- 10- 7-1976 : St.-Lievens-Houtem, 11 JULI REDE "Vlaanderen, armoede en rijkdom", inleiding;
- 10- 7-1976 : Hofstade, "Herinneringen aan Hofstade, blijvende waarden", voorstelling van boek;
- 25- 7-1976 : Assenede, "Hoogdag voor Gerard VAN HOLLE, molenbouwer", toespraak;
- 30- 7-1976 : Herzele, expo Julien VAN LANGENHOVE "Molenweelde", inleiding;
- 31- 7-1976 : Wichelen, "Onze reuzen, oude en nieuwe trots", toespraak;
- 1- 8-1976 : Herzele, "Molenaarsliederen en het Molenfeest", toespraak;
- 6- 8-1976 : St.-Maria-Oudenhove, t. Julien VAN LANGENHOVE "Geest van een gemeente", inleiding;
- 14- 8-1976 : Geraardsbergen, t. Roger VAN DEN DRIESSCHE "Mens en woonst", inleiding;
- 18- 8-1976 : Hoei, Federatie voor Geschiedenis en Oudheidkunde van België, spreekbeurt "Moord en zelfmoord in Europese romans 1876-1906";
- 20- 8-1976 : Leupegem-Oudenaarde, 18e expo Zuid-Vlaanderen "Tijdspiegel", inleiding;
- 1-10-1976 : Etikhove, expo Leon BEEL, "Vlaskapellen en mensen", toespraak;
- 8-10-1976 : Deurle, expo Ute RECH-BUYZE "Naïeve kunst", inleiding.

Samenwerking met andere instanties

Voor levering van teksten, documenten en/of inlichtingen :

- Werkgroep "Huwelijk 1975", voorbereiding tot "Aspekten van het Volksleven in Europa", in hoofdzaak voor de film "Volkskundige documentaire";
- B.R.T., afdeling Schooltv., uitzending "Eros en de Vruchtbaarheid";
- B.R.T., Terloops, uitzending "De kerkbaljuw";
- B.R.T., Doe mee, uitzending "Het Schrikkeljaar";
- Regie der Belgische Posterijen, bijzondere postzegels, "De Mandenvlechter en de Pottenbakker";

- S-Magazine, Maandelijks tijdschrift der Socialistische Mutualiteiten, nr. 19 - jan. 1976, " St.-Lievens-Houtem en Mere ";
- Normalschool Leuven, documenten cursus " Spelen op de Speelplaats ";
- Middenschool Wispelbergstraat Gent, tentoonstelling " Het oude Gent ".

Voordrachten

De feestelijkheden bij het 25-jarig ambtsjubileum van Z.M. Koning Bouwdewijn en de inrichting van groepsreizen hadden een beperking van de voordrachten tot gevolg.

In het Museum voor Volkskunde, Gent :

21-3-1976 : " Merkwaardige gebouwen te Gent en rondvaart op Leie en Lieve ", met diamontage, Mevr. HUVENNE;

4-4-1976 : " Gentse Feesten 1975 ", diareeks met begeleidende muziek, B. DOBBE-LAERE;

In de N.V. Kredietbank, Gent :

24-5-1976 : " Mooiste kantwerkstukken uit het Museum voor Kunst en Geschiedenis van Brussel ", Mevr. COPPENS.

In de Lentebeurs van Vlaanderen, Gent :

29-3-1976 : " Vrije tijd voor het kantkussen ", Mevr. L. VAN DIJK.

Publikaties

Oostvlaamse Zanten verscheen regelmatig; redactie en medewerkers besteedden aandacht aan de verscheidenheid en de wetenschappelijke waarde van de bijdragen.

Het mededelingenblad kreeg als titel " Volkskundige Kroniek " met ondertitel : **Informatie - Dokumentatie - Boekbesprekingen**. Het bestuur besloot tot deze wijziging en uitbreiding op basis van de vele boekbesprekingen die regelmatig aan de orde komen en om een soort rubriek " zoeken en zanten " verder te zetten in de vorm van kortere, maar tevens waardevolle en wetenschappelijk verantwoorde bijdragen.

De kunstuitgave " Votiefschilderijen en Mirakelboek van kapelletje Schreiboorn te Gent ", door M. Daem en medewerkers kende een onvermoed sukses. We raden de leden sterk aan niet te wachten met de bestelling van een eigen exemplaar mocht dat nog niet zijn gebeurd.

Alfons de Cockprijsvraag 1976 (1)

De inzendingen op de uitgeschreven prijsvraag 1976 worden op het sekretariaat ingewacht tot en met 31 december 1976.

3. Financiële verrichtingen dienstjaar 1975 door Mevr. S. Van De Velde-Smet, penningmeesteres

Bij de start in januari 1975 en op einde december bleef het incasso van ongeveer 80.000 F schier ongewijzigd.

De inkomsten en uitgaven voor 1975 zijn hoog geweest. De viering van het 50-jarig bestaan bracht grote uitgaven mee, die grotendeels konden worden gedekt

(1) Zie OVZ LI (1976) 30.

door subsidies. In totaal werden er voor ongeveer 1 miljoen geldelijke verrichtingen geboekt voor inkomsten en 1 miljoen voor uitgaven.

De ontvangsten in ronde getallen zijn als volgt :

Lidgelden	170.000 F	17 % van de ontvangsten
Subsidies	130.000 F	13 %
Giften	210.000 F	21 %
Publikaties	320.000 F	32 %
Kantklub	130.000 F	13 %
Diverse	40.000 F	4 %
	<hr/>	
	1.000.000 F	100 %

De subsidies en de giften waren in 1975 uitzonderlijk hoog. De subsidies werden geschonken in het kader van de jubileumviering en de giften voor de uitgave van het kunstboek Votiefschilderijen en Mirakelboek van Kapelletje Schreiboorn te Gent.

De uitgaven voor publikatie van Oostvlaamse Zanten, cursus kantklub, katalogus tentoonstelling, boek Votiefschilderijen namen 75 % van onze inkomsten in beslag. In grote lijnen zijn de uitgaven als volgt verdeeld: sekretariaat 10 %, publikaties 75 %, allerlei 15 %.

De heren G. Van Audenhove en G. Van Peteghem, kommissarissen aangesteld voor het dienstjaar 1975 hebben de boekhouding nagezien. Uit hun verslag blijkt dat alle verrichtingen waren ingeschreven en de bedragen overeenstemmen met de boekhoudkundige bescheiden.

STAAT VAN INKOMSTEN EN UITGAVEN VOOR HET BOEKJAAR 1975

INKOMSTEN		UITGAVEN	
Lidgelden	171.750	Uitbesteed werk	20.798
Advertenties	5.000	Groot materieel	15.315
Verkoop boeken, enz.	295.246	Sekretariaatskosten	28.799
Inkomgelden	545	Reiskosten bestuur	8.750
Excursies	12.390	Drukwerk	18.407
Kursussen	128.187	Propagandakosten	34.134
Giften	214.500	Publikaties	718.099
Toevallige baten	52.874	Overige organisatiekosten	4.091
Staatssubsidie	113.479	Hulp- en leermiddelen	20.428
Prov. subsidie	15.000	Excursiekosten	10.910
Gemeentelijke subsidie	5.000	Kursussen	77.549
	<hr/>	Manifestaties	35.007
	1.013.971	Overige specifieke kosten	11.011
In casso 1-1-1975		Prijzen en geschenken	11.310
Prk.	5.113		<hr/>
Kas	9		1.014.608
KB	75.264		
	<hr/>	Incasso 31-12-1975	
	80.386	Prk.	8.593
	<hr/>	Kas	7.569
	1.094.357	KB	22.751
		Dep.	6.834
		GB	34.002
			<hr/>
			79.749

De vergadering keurt het financieel verslag 1975 goed.

1.094.357

BEGROTING 1977

INKOMSTEN		UITGAVEN	
Lidgelden	190.000	Uitbesteed werk	12.000
Advertenties	5.000	Kantoorbehoeften	15.000
Verkoop boeken, afz. tijdschriften	40.000	Sekretariaatskosten	35.000
Inkomgelden	2.000	Reiskosten bestuur	5.000
Deelname excursies	20.000	Drukwerk	25.000
Kursusgelden	103.000	Propaganda	10.000
Giften	60.000	Publikatie tijdschrift	300.000
Toevallige baten	55.000	Overige organisatiekosten	5.000
Staatssubsidie	100.000	Hulp- en leermiddelen	20.000
Provinciale subsidie	20.000	Excursiekosten	18.000
Gemeentelijke subsidie	5.000	Kursussen	115.000
	600.000	Manifestaties	20.000
		Overige specifieke kosten	10.000
		Alfons de Cockprijs	10.000
			600.000

De vergadering keurt de begroting 1977 goed en duidt de heren Gustaaf van Audenhove en Gaston Van Peteghem aan als leden van de kaskommissie voor het nazicht van de boekhouding 1976.

4. Verhoging lidbijdragen

Het bedrag van het lidmaatschap van onze Bond is merkkelijk lager dan bij gelijkaardige kringen, die soms nog een drukprocédé gebruiken dat minder mooi staat.

De publikatie van ons tijdschrift vergt van jaar tot jaar grotere uitgaven ingevolge de prijsstijging van het papier en de drukkosten, zodat de bestuursvergadering van 20-10-1976 overwoog de lidbijdragen te verhogen.

Na tussenkomst van de algemene vergadering werden de lidgelden vanaf 1977 gezamenlijk als volgt vastgesteld :

Gewone leden :	350 F	}	
Derde leeftijd :	300 F		
Gezinsleden :	120 F		
Beschermende leden :	600 F		
Steunende leden	1.200 F		
Abonnementen : binnenland :	400 F		
buitenland :	500 F		B.T.W. inbegrepen

5. Werking van de Kantwerkstersklub Sint-Katelijne van november 1975 tot en met oktober 1976, door Gustaaf Weze, voorzitter van de klub

De voorbije maanden zijn vruchtbaar geweest. De lessenrooster werd prompt afgewerkt, soms meer dan verwacht. De huistaken, oefeningen en werkboeken werden met zorg uitgevoerd en bijgehouden.

Een belangrijke beslissing werd genomen met het oog op het tienjarig bestaan van de klub. In overleg met al de leermeesteressen werd voorzien dat alle kantwerk dat van nu af aan wordt vervaardigd in funktie zal staan voor de geplande tentoonstelling in 1978. Een en ander van de afgewerkte stukken werd reeds geselekteerd.

Ter gelegenheid van het 25-jarig ambtsjubileum van Z.M. Koning Boudewijn nam onze klub met een afvaardiging deel aan de geplande festiviteiten op de Heizel.

Op aandringen van het Nationaal Kantkomitee heeft onze klub deelgenomen aan de manifestatie ingericht door de Tekstielcentrale te Sint-Niklaas. Met fierheid vermelden we dat de provinciale afdelingen van het Nationaal Kantkomitee onze leermeesteres-monitrice, mevr. L. Van Dijk als vertegenwoordigster voor de provincie Oost-Vlaanderen hebben benoemd. We beschouwen deze aanstelling als een historische erkenning en waardering van onze klub die nog geen tien jaar bestaat. We zullen ervoor zorgen dat op de maandelijkse vergadering van de provinciale afdelingen dan onze klub met fierheid als voorbeeld mag gesteld worden. Meteen drukken we onze dank en erkentelijkheid uit voor al onze leermeesteressen die steeds belangloos ten dienste staan van de leden.

We zijn er ten stelligste van overtuigd dat een vereniging slechts leefbaar is als de goede klubgeest de bovenhand houdt. Onze werking moet een waarborg zijn voor de toekomst. Er samen aanbouwen vereist medewerking en vertrouwen. Door dit vertrouwen kwam dan ook een bijkomend jaar tot stand dat volgt op de vier leerjaren en dat wij het "Katelijnejaar" noemen. Een degelijk programma werd door onze leermeesteressen uitgewerkt.

Wegens de bestendige uitbreiding van onze klub is het logisch dat de werking aan bepaalde regels onderworpen is. Zo kwam "De Regel van de Kantwerkstersklub Sint-Katelijne" tot stand, regel die de goede gang van zaken wil waarborgen en binnenkort aan al de klubleden zal worden uitgereikt.

De klub brengt ons in kontakt met personen met wisselende leeftijd, van acht tot boven de tachtig jaar. Zo zal de Regel aandacht schenken aan de allerjongsten, de katelijntjes, die afzonderlijk onderricht ontvangen in afwachting van hun inschakeling bij de volwassenen. Ook hebben we zorg voor onze tienerkantwerksters die bij de minste suggestie ons ter zijde staan. Begrip gaat ook naar de derde leeftijd die dikwijls een voorbeeld is in het uitwerken van hoogstaand kantwerk.

We dienen de vraag te stellen naar het hoe en het waarom dat voor het leerjaar 1977 juist geteld 108 aanvragen om aansluiting geboekt werden. Slechts 50 daarvan kunnen tot de proeflessen uitgenodigd worden.

Het kantwerk wordt niet meer alleen beoefend als volkskunst om tegen de teloorgang gevrijwaard te zijn, maar veeleer naar de drang van eigen schepping. In deze geest werd de Regel van de Kantwerkstersklub opgesteld. Moge hij aan de verwachtingen voldoen en mede de basis leggen voor het verder beoefenen van een volkskunst die mensen gelukkig maakt.

6. Werking van de bibliotheek van oktober 1975 tot september 1976, door Dr. R. Haeseryn, bibliotekaris

De tendens van verschuiving van het bibliotheekbezoek naar de wekdagen blijft aanhouden. Voorlopig kan dit nog alleen op afspraak. Niettemin blijven de zondagochtendzittingen een vaste kern van belangstellenden aantrekken. Ruilen wordt nog

gedaan, maar het gebrek aan ruilmateriaal als gevolg van de heersende verzamelwoede laat zich ook hier gevoelen.

Het aantal bezoekers bereikte in het voorbije jaar 402, wat 25 minder is dan in de vorige periode. Aan de leden en aan belangstellenden werden tegen een leesvergoeding 478 boeken en tijdschriftnummers uitgeleend, wat 40 minder is dan vorig jaar. Enkele regionale bibliotheken (Roeselare, Aalst, Sint-Niklaas) hebben af en toe via de interbibliothecaire ruildienst boeken opgevraagd.

Drie studenten diëtisten en enkele universiteitsstudenten hebben onze collectie oudere boeken, inzonderheid over **kookkunst**, **textiel** en **ambachten** regelmatig geraadpleegd. Van de andere collecties documenten eisen die over Gent, van volksliederen en prentkaarten een blijvende belangstelling op.

Aan het patrimonium van de bibliotheek werden tot eind september 1976 512 nummers (108 nrs. meer dan in de vorige periode) toegevoegd. Zij kregen volgnummers en werden op bibliografische fiches in de alfabetische en systematische catalogus verwerkt, waardoor ze voor raadpleging klaar staan. Onder de aanwinsten signaleer ik speciaal de delen 13 en 14 van de Grote Nederlandse Larousse Encyclopedie (GNLE), zes nieuwe afleveringen van het Woordenboek der Nederlandse Taal, een door bibliotheekbezoekers al meer geraadpleegde bron, **VOORSALE DES HE-MELS ofte Het Begijnhof in de XVII Provinciën** in woord en beeld gebracht door Dr. Fr. Verachtert, André Gailliarde en Frans Vervoort (Retie 1974) en L.J. FRUYTIERS, **Een Jaar met Sanctjes** door K.C. Peeters en Jan Bauwens. Aurelia Books (Brussel 1974).

Met behulp van schrijfkraften en suppoosten kunnen de fiches van de geïncorporeerde boeken regelmatig worden overgetikt en geklasseerd in de diverse catalogi.

De collecties van de bibliotheek zijn aanzienlijk aangegroeid door schenking en ruil van boeken, affiches, tijdschriftnummers, bidprentjes, feestprogramma's, prentkaarten, menu's en andere grafische documenten en reclameprenten. Het is met erkentelijkheid dat we vele schenkers zowel particulieren als instellingen in alfabetische orde opsommen en danken voor hun waardevolle giften:

wijlen mej. **A. Begodt**, de heren **E. Boonen**, **M. Broeckhove** en **J. Clauwaert**, Mevr. **Coryn-Pesant**, de erven **Creyf**, de heren **M. Daem** en **d'Alviella**, Mej. **J. De Bouck**, de heer **G. De Bruycker**, Mevr. **De Clercq**, de erven **De Graeve-Moreels**, Mej. **O. De Keukeleire**, de erven **Prof. P. De Keyser**, de heer **G. De Puydt**, Mej. **E. De Poortere**, Mej. **M.J. De Smet**, de heer en Mevrouw **J. De Vriendt-Mores**, de heer **S. Evrard**, de **Federatie van Toerisme Oost-Vlaanderen**, het **Gemeentekrediet van België**, **Prof. A. Hacquaert**, **Dr. R. Haeseryn**, de **Heemkring Lokeren**, de **Heemkring Oost-Oudburg**, de heren **M. Heins**, **A.G. Homblé**, de erven **Hublé**, de heer **A. Jans**, de **Kon. Acad. voor Nederlandse Taal- en Letterkunde**, de **Kon. Bibliotheek te Brussel**, de **Kon. Musea voor Schone Kunsten te Antwerpen** en te **Brussel**, de **Kredietbank te Brussel**, de heer **E. Looman**, het **Ministerie van de Nederlandse Cultuur**, de heer **J. Mulert**, het **Musée de la Vie Wallone**, **Oesterreichischer Verein für Volkskunde**, Mej. **H. Pintelon**, de heer **J. Rieux**, Mevr. **Roegiers**, de heren **G. Rouquart** en **R. Ruys**, Mej. **J. Somers**, de **Tiroler Kulturreferent**, de **Universitaire Stichting**, de heren **F. Van Bost**, **G. Van Damme**, **R.E. Van Damme** en **R. van der Linden**, Mevr. **L. Van Dijk**, de heer **J. Van Effelterre**, de erven **R. Vankenhove**, de heren **R. Van Meerhaeghe**, **G. Van Audenhove**, **G. Van Peteghem**, **J. Van Waesberghe**, **M. Van Wesmael**, **A. Verbeke** en **A. Verlonje** en de heren **R. Waery**, **Wallaert**, **G. Weze** en **E. Hr. Winnepenninx**.

Bij de organisatie van de biblioteekzittingen op zondag werd de bibliot@caris

geholpen door enkele welwillende leden, de heren G. Van Peteghem, M. Daem en W. Haeseryn en Mej. L. Haeseryn, die we hier van harte danken.

De reeds systematisch geordende collecties, nl. de polychrome prentjes, de reclameprentjes, de prentkaarten, de stereokaarten worden geregeld bijgehouden. In de voorbije periode werd een aanvang gemaakt met de systematische beschrijving van onze collectie adreskaarten op geporseleind karton uit Frankrijk en Duitsland, bedevaartvaantjes uit de collectie J. Pieters, affiches, menukaarten en nieuwjaarsprenten. Naarmate ze worden beschreven op inventariskaarten worden ze gelemmatiseerd op namen van drukkers, ontwerpers en gebruikers, op ornamentiek en op de voorgestelde realia. De fiches met lemmata zijn verwerkt in het kaartsysteem van het museum. De Bond is zeer erkentelijk voor de grote hulp bij het verwerken van de iconografische documenten gepresteerd door de Heer en Mevrouw J. en R. De Vriendt-Mores, de heren M. Heins en A. Van den Bulcke.

De materiële inrichting van de bibliotheek kon worden verbeterd door het bijmaken van enkele rekken aan de kant van de binnenplaats van het museum, en van twee gesloten kasten voor het opbergen van kostbare documenten. De Dienst Monumentenzorg, die instaat voor het gebouw, onder leiding van Ir. Baetslé en de uitvoering o.l.v. de heer Van Belle worden hier ten zeerste gedankt.

7. Activiteiten van het Museum voor Volkskunde van oktober 1975 tot en met september 1976, door Dr. R. Haeseryn, conservator

De uitgebreide werking van het Gentse Museum kunnen we samenvatten onder tien rubrieken.

Informatie en Propaganda

In de beschouwde periode werd alles in het werk gesteld om het Museum nog ruimer bekendheid te geven. Uitstekende middelen daartoe waren de verspreiding van een tweekleurig geïllustreerd Nederlands vrouwblad (2de aangevulde druk) en mededelingen in pers, radio en T.V. over museumgebeurtenissen inzonderheid rond de Gentse Feesten.

Een beknopte beschrijving van het Museum werd opgenomen in de Franse versie van de "Gids voor Vlaanderen" uitgegeven door de Beroepsvereniging van Autobusondernemers der Vlaanderen (Roeselare), in het vrouwblad van de Toeristische rondrit per koets te Gent (H. De Moor), in de tweede uitgave van de Inventaris van de Musea in Oost-Vlaanderen (Dienst voor Culturele Aangelegenheden van het Provinciebestuur) en in de Inventaris Volkskundig-Folkloristisch Oost-Vlaanderen (Federatie voor Toerisme in Oost-Vlaanderen). Foto's over het Museum werden opgenomen in de brochure "Toerisme in het Vlaamse land (België)" (ook in Franse, Engelse en Duitse versie), uitgegeven door de 5 Vlaamse federaties van Toerisme en in De Bond, weekblad Grote en Jonge Gezinnen van 21 mei 1976 (foto kapperssalon door Walter De Mulder).

In de brochure **De Dienst voor Culturele Zaken van de Stad Gent**, door de stad in 1975 uitgegeven, verzorgde de conservator op p. 9 een bijdrage over het Museum. Eveneens publiceerde hij een kort artikel over het Museum in **Universitas, Orgaan van de Koninklijke Bond van het Personeel Rijksuniversiteit Gent**, N.R. 10e jg., nr. 10 (maart 1976) p. 13-16.

Bezoek

Het bezoekerstal is zich aan het stabiliseren ten opzichte van 1974. In de periode oktober 1975 tot september 1976 werden 71.188 bezoekers geteld. Tegenover de vorige overeenstemmende periode is dat ruim 7.000 personen minder, wat vooral te verklaren is door het wegvallen van de toeloop wegens de Gentse Floraliën.

De organisatie van de Gentse Feesten met dit jaar speciaal een vertinner van bestek, een calligraaf en een volksbal als attractie brachten alweer veel belangstellenden naar het museum. Dat bedroeg 15.343 personen (2.125 minder dan tijdens de Gentse feesten van juli 1975, die uitzonderlijk waren te noemen).

Het groepsbezoek bleef hoog. Niet minder dan 453 groepen deden het museum aan, wat 36 minder is dan in de vorige periode. Naast de Gentse en Oostvlaamse scholen en verenigingen kunnen we ook talrijke buitenlandse groepen vermelden (chronologisch opgesomd) nl. de Union Sportive "Olida", Neuilly (Fr.), de Heemkundige Kring Hilvarenbeek (Ndl.), de groep De Pitte uit Vlaardingen (Ndl.), de MAVO van Deutekom (Ndl.), een groep Poolse studenten veeartsen, het Institut Valcreuse uit Lausanne (Zw.), de Ecole Cardinal Liénart, Tourcoing (Fr.), de Ecole de Hersin, Pas-de-Calais (Fr.), de Midfield Primary School (G.B.), de Volkshogeschool uit Münster Westfalen (BRD), een groep Zuidafrikaanse studenten, Johannesburg (SA), de Michael Ayres Junior School, Sussex (G.B.), de Pestalozzi Realschule, Wattenscheid (BRD), de Philipp Holzmannschule, Frankfurt/Main (BRD), de Scholengemeenschap "De Driesprong" Haarlem (Ndl.), de Short Heath School, Willenhall, Walsall (G.B.) de Ensic uit Nancy (Fr.), de Stilton School, Petersborough (G.B.) de Ecole Communale Villeneuve d'Arcq (Fr.) een school uit Arras (Fr.), een Poolse groep uit Warschau, een groep Armeniërs (URSS), Volvo France, het kerkkoor uit Wesel (BRD) en het Erasmuscollege uit Zoetermeer (Ndl.).

Onder de Belgische prominenten en buitenlandse collega's die het museum bezochten vallen te vermelden, de heer Minister van Sociale Voorzorg, de heer P. De Paepe en zijn kabinet, de Britse Commissie voor Opvoeding in de Musea (begeleid door de heren Verstraelen en L. Hoste), Ridder Albert de Selliers de Moranville (conservator Museum van de Dynastie te Brussel), Mevr. Ludmilla Kaprasová (Praag) en museumcollega's uit Budapest en Tokio.

Op woensdag 9 juni 1976 organiseerde de conservator in samenwerking met Rijksinspecteur G. De Bruycker van de Werkgroep Onderwijs (VBO-Oost-Vlaanderen) een geleid bezoek voor leerkrachten aan de tentoonstelling "Vorstenhuis en Volk". De doelstelling van het bezoek was tweevoudig:

1. illustratief materiaal bieden bij de geschiedenislessen over het vorstenhuis inz. het project "Onze Koning"
2. aan de hand van tentoongestelde voorwerpen en documenten correct taalgebruik activeren.

Poppenspel

De poppenspelvertoningen door het eigen gezelschap "Het Spelleke van de Folklore", op woensdag- en zaterdagmiddagen en tijdens de Gentse feesten elke middag, bleven een groot succes kennen. Ze werden bijgewoond door 22.454 personen jong en oud (682 min dan in de vorige periode). Enkele keren werd er gespeeld voor groepen, die een bezoek aan het museum opluisterden met een speciale marionettenvoorstelling.

Het eigen gezelschap creëerde volgende nieuwe stukken: **De Stralende Staartster**,

Het Krakend Kasteel, Het Snoer van Paarlemoer, De Toeter van Paloeter, Freuleke Frau, De Wijzende Vinger, De Huppelende Knuppel, Oeleke Oliebol, De Geestige Geest, Het Koninklijk Melkmeisje, Wimpe wilde wijzer worden, Biebelke Babbel, Het Dwaze Bos, Lachbekje en de Zure Druiven.

Collecties

De presentatie van de tentoongestelde collecties wordt geregeld aangepast. Geschiedte aanwinsten worden definitief of tijdelijk in de passende afdeling ondergebracht om aldus belangstellenden aan te sporen tot hernieuwd bezoek.

Op de tentoonstellingszolder konden drie grote schilderijen permanent worden opgehangen. De reservekamer B en de 2e verdieping van de oude slagerij werden opnieuw ingericht om geïnventariseerde reserves vlug toegankelijk te maken.

Door de bereidwillige medewerking van Lic. A. Vanden Kerkhove, conservator van de Oudheidkundige Musea van de stad, konden twee reservezolders in de gebouwen Prinsenhof worden leeggemaakt. Na grondige schoonmaak van de voorwerpen staan ze thans klaar om te worden geïnventariseerd.

De aangroei van de collecties was zeer groot, bijna uitsluitend door schenkingen. Aan aankoop kon slechts weinig geld worden besteed, vooral omdat het afhalen van zelfs kosteloze schenkingen niet geringe uitgaven meebrengt. De vele schenkers worden hier uitdrukkelijk in groep gedankt voor hun bijdrage tot de verrijking van patrimonium van het museum. Na inventarisatie staan de geschonken voorwerpen (onder meer dit jaar veel gereedschap) en documenten ter beschikking voor raadpleging en onderzoek.

Dit jaar had het museum het genoegen een paar schenkingen te ontvangen van bezoekers, die hun tevredenheid wilden uiten door het geven van een passend voorwerp. Zo schonk ons de heer Puister uit Middelburg net een miniatuurpijpe en een zeldzaam pijpekopje voor onze afdeling Pijp en Tabak en de heer J. Musch uit Brussel enkele iconografische documenten over Gent.

De kunstschilder Jul. Van Langenhove overhandigde ons een ingelijst schilderij "De Oogst te St.-Martens-Latem". De heer M. Heins bedacht het museum met één van de twee bewaarde afdrucken van een ets van Armand Heins met Prins Boudevijn, zoon van Leopold II, naar aanleiding van de tentoonstelling Vorstenhuis en Volk. De Dienst Culturele Zaken van de stad Gent deponeerde in onze collecties vier grote foto's van het museum en de poppenspelvertoningen.

Door de conservator, geholpen door de in 1972 opgerichte werkcommissie, werden in deze periode niet minder dan 376 inventarisreeksen, bestaande uit ruim 1.400 stukken en documenten verwerkt; ze werden genummerd, beschreven, geschetst of gefotografeerd, gelemmatiseerd en eventueel hersteld of beschermd tegen verdere aftakeling.

Met grote dank vermelden we hier Mevr. R. De Vriendt-Mores en de heer J. De Vriendt, Mevr. Lic. E. Samain-Ouvrein, Mevr. Lic. M. De Man-Verbeeck, de heren Lic. R. Van de Walle (die gietvormen van aardewerk behandelde), G. Van Peteghem, A. Vanden Bulcke en de licentiaten K. Huyghebaert en D. De Groeve voor hun hulp. Ir. M. Heins, die zo volgehouden de nalatenschap van zijn oom Armand Heins verzorgt en de waardering hoog houdt, is bereid gevonden de museumcollectie over A. Heins op inventariskaarten te beschrijven. Dit jaar kon hij al 180 stukken bewerken.

Voor het overtikken van de lemmata en het klasseren van de uitgetikte fiches in het kaartsysteem kon alweer een beroep worden gedaan op een schrijfkraft en twee van onze suppoosten.

Tijdelijke Tentoonstellingen

Dokumenten en voorwerpen uit het museum, al dan niet aangevuld met die van bruikleengevers, werden gebruikt voor enkele tijdelijke tentoonstellingen.

- Van 1 tot 15 november 1975 stelde kunstschilder JULIEN VAN LANGENHOVE, lid van onze Bond en van Kunst en Kennis, een dertigtal schilderijen tentoon, die dorpsgezichten, velden met korenschoven, boerderijen en molens voorstelden.
- Van 16 tot 30 november 1975 hield de Gentse Kon. Maatschappij **Kunst en Kennis** haar jaarlijkse groepstentoonstelling met aquarellen, etsen, olieverfschilderijen en tekeningen.
- Van 6 december 1975 tot 30 januari 1976 had een expositie plaats van reclamekaarten uit onze collecties, getiteld "NERINGEN EN AMBACHTEN OP ADRESKAARTEN VAN GEPORSELEIND KARTON(1).
- Van 14 maart tot 11 april 1976 een tentoonstelling van werken van A. Heins uit de verzameling van het museum en van enkele particulieren, met als thema A. Heins als uitbeelder van mensen en van het dagelijks leven.
- Op initiatief van Dr. jur. J. De Vriendt werd van 20 mei tot 15 augustus 1976 een tentoonstelling georganiseerd getiteld VORSTENHUIS EN VOLK, in het raam van de viering van het zilveren ambtsjubileum van Z.M. Koning Boudewijn en Oost-Vlaanderen(2). Deze exposities kenden een meer dan bevredigend succes.

Bruikleen

Op het patrimonium van het museum werd ook dit jaar herhaaldelijk een beroep gedaan door bruikleen, al dan niet tegen vergoeding, voor het aanvullen van tijdelijke tentoonstellingen buiten het museum, voor toneelopvoeringen en TV-uitzendingen. We sommen die op in chronologische volgorde :

- 6 tot 18 oktober 1975 "Gentse Textielnijverheid" in ASLK-agentschap Gent-Rabot (miniatuurweefgetouw, woltrektoestel en schilderij Morel);
- oktober 1975 aan BRT, Nederlandse uitzendingen, veel requisieten voor de film "Herberg in 't Misverstand";
- 17 oktober tot 4 november 1975 aan het huis De Mulder, Gent (oude wasmachine);
- november en december 1975, Theater Arena, Gent met requisieten voor de opvoeringen "Het Hemelbed" en "Woyzeck";
- november 1975 aan de K.M. De Melomanen (Gent) voor de opvoering van "Prima Donna" van A. Hendrickx;
- 28 november tot 1 december 1975 "Verenigde Pottenbakkerijen van België", Eeklo voor hun stand in Hortus 75 te Gent (boerestoeltjes, vaten, doofpot, paander, boterteilen, enz.);
- 13 tot 18 maart 1976 aan de Dienst voor Toerisme Stad Gent voor het 18e Vakantie-salon te Brussel (opgemaakt kankussen);
- van februari tot september 1976 aan de Federatie voor Toerisme van Oost-Vlaanderen voor Jaarbeurzen en tentoonstellingen in de verschillende provincies en te

(1) Catalogus samengesteld door Dr. R. HAESERYN met een inleiding **Reclamekaarten, een rijke bron voor de volkskunde** door Dr. jur. J. DE VRIENDT (57 gestencilde blz. in gedrukte kaft met 6 ill.) Uitg. Kon. Bond Oostvl. Volksk., Museum voor Volkskunde Gent 1975. Prijs : 60 F.

(2) Catalogus samengesteld door M. BROECKHOVE, J. en R. DE VRIENDT-MORES, Lic. L. HOSTE, Lic. M. DEMAN-VERBEECK, Lic. E. MUYLLAERT, R. RUYS, Lic. R. VAN DER LINDEN, Lic. R. VAN DE WALLE en G. WEZE. X + 45 blz. druk met 14 ill. Uitg. Kon. Bond Oostvl. Volksk. Gent 1976. Prijs : 125 F.

- Rijsel (marionetten, uithangtekens, verenigingsvlag, strijkijzers, drukblokken, koekprenten, kantwerk, caféspeel, wafelijzers);
- op 29 maart 1976 aan Mevr. L. Van Dijk voor een optreden op de Lentebeurs te Gent (kantwerk en gereedschap);
 - op 19 mei 1976 aan de heer R. Ruys voor de tentoonstelling schutterijen te Wichelen (houten beeld St.-Sebastiaan);
 - op 15 en 16 mei 1976 in de R.L.S. St.-Amandsberg voor een tentoonstelling "de pop" (3 marionetten);
 - op 26 en 27 mei 1976 te Gent in Stedelijk Instituut voor het Bouwbedrijf voor de Open Schooldag (houtbewerkgereedschap, pompboor, gildebord, trapmodellen, herdenkingsdiploma's enz.);
 - van 28 mei tot 7 juni 1976 te Leuven voor de tentoonstelling "Het gerecht te Leuven in vroegere tijden" met een ijzeren ex-voto en de oproep over Mast en Daneels;
 - van 20 mei tot 1 juni 1976 te Gent voor de tentoonstelling "Ken de Stad Gent" (koekprent, uithangbord, tuinbeelden, marionetten, gietvormen voor tin en aardewerk, mannequin houtdraaier);
 - van 12 tot 14 juni 1976 te Gent in de Middenschool Wispelbergstraat voor de Open Schooldagen: VSO in zwart en wit (reeks voorwerpen ter demonstratie van schoolvakken);
 - op 25 en 26 juni 1976 te Gent in het Stedelijk Technisch Instituut nr. 2 voor de Open Schooldagen (zeven grote foto's van het Museum);
 - op 27 juni 1976 te Brussel voor 's Lands Feest met kantgereedschap;
 - op 3 juli 1976 aan de VZW Pacificatie van Gent een bronzen gietvorm van de stenen pijp Pacificatie van Gent-viering anno 1876;
 - juli en augustus 1976 te Dranouter op de Speelberg voor de tentoonstelling VIVA VINKENIEREN met vinkekooien, erediploma's, medailles, affiches en andere documenten over vinkesport;
 - augustus en september 1976 aan de BRT Nederlandse Uitzendingen met requisieten voor de opnamen van "Lenteontwaken" (inz. kroonluchters en lampen);
 - van 14 juli tot 29 september 1976 te Brussel in Passage 44 voor de tentoonstelling "Oost-Vlaanderen, Een Bloem van een Provincie", georganiseerd door Gemeentekrediet en de Provincie Oost-Vlaanderen, apothekerspotten, uithangtekens);
 - september 1976 te Brussel in het Museum van de Dynastie met sierborden, glas, pijpkop en blikken dozen met afbeeldingen van Belgische vorsten;
 - vanaf 9 september 1976 te Gent voor de tentoonstelling "Eenheid en Scheiding in de Nederlanden 1555-1585" (attributen voor de folterkamer);
 - september 1976 aan de Federatie voor Toerisme van Oost-Vlaanderen een herbergspel voor een stand te Mannheim (BRD);
 - van 4 september tot 18 oktober 1976 te Nijvel voor de tentoonstelling "St.-Gertrudis van Nijvel; Iconografie en Verering" met schilderij op hout "In St.-Gertrudis Hier Verkoopt men Gist";
 - in september 1976 te Gent aan de Gebuurtedekenij Nederkouter met verenigingsvlaggen;

Wetenschappelijke informatie

Aan de volgende vorsers werden wetenschappelijke inlichtingen of adviezen over onze collecties verstrekt. Ons systematisch kaartstelsel verleende daartoe de grootste diensten.

De heer Jan Bauwens (Brussel) raadpleegde onze collectie speelkaarten en dood-

berichten. Mej. Lic. **F. Sorber** bestudeerde onze collectie textiel; in haar in juni 1976 afgewerkte licentiedissertatie (HIKO-Gent) "Drukblokken uit de Gentse Katoendrukkerij Voortman" beschreef zij uit onze collecties een koperen drukblok voor textiel ca. 1875. De heren **J. De Vuyst** (Mere) en **J. Rieux** (Gent) bekeken enkele vliegende bladen met liederen. Foto's over Gent eind 19e eeuw uit het zgn. Fonds Vanderhaegen werden geraadpleegd door de heren **L. Hoste** (Gent), **R. De Herdt** (Stadsarchief), **K. Van Deuren** (Antwerpen). Deze laatste gebruikte acht foto's voor zijn fotoboek "Dit Vlaanderen heb ik hartelijk lief" (uitgave Lannoo, Tielt 1975). De heer **G. Hebbelynck** (Gent) interesseerde zich voor een verenigingsdiploma "Crème de Bonbon" en de heer **M. Heins** (Gent) bestudeerde twee afdrucken van etsen van A. Heins. De heer **Luc De Bruycker** (Gent) gebruikte foto's van Gentse typen voor een artikel.

Betrekkingen met andere musea

Er zijn intense contacten met de Gentse musea die aanverwante collecties beheren, inzonderheid het Museum voor Sierkunsten en het Museum van Oudheden (Bijloke) en met het Brugse Museum voor Volkskunde. Deze bestaan vooral door het wederzijds verstrekken van inlichtingen over de collecties.

De conservator bestudeerde in mei 1976 de inrichting en het wetenschappelijk apparaat van het centrale Bulgaarse **Etnografisch Museum** te Sofia (Bulgarije) toegelicht door Dr. **P. Puntev** en van de etnografische afdeling van het beroemde Rilaklooster (Bulgarije).

In augustus 1976 bezocht hij het **Oesterreichisches Museum für Volkskunde** te Wenen en hij had er een onderhoud met Prof. Dr. **L. Schmidt** en Dr. **Kl. Beitzl**, die beiden de werking en de publikaties van Bond en Museum met bewondering volgen. Enkele van onze tentoonstellingscatalogen, publikaties en jaarverslagen werden aldaar gedeponereerd met het oog op ruil. Die ruil is inmiddels tot stand gekomen, zoals ook dit jaar met de Sociedad de Ciencias Naturales Aranzadi (San Sebastian, Spanje) en met het Muzeul Tării Crisurilor (Oradea, Roemenië). Dat brengt de ruilbetrekkingen op elf.

Publikaties

Het assortiment van publikaties werd dit jaar aangevuld met twee afdrucken van etsen van **Lode Sanglet** (binnenplaats en kapel van het vroegere beluik in het Alijnshospies).

De eigen prentkaartenserie werd aangevuld met enkele nieuwe opnamen (drukkerij, kaarsegieter) en met een gekleurde prentkaart van de marionet Pierke in een aangepast decor.

De Franse beknopte gids werd op 1 september 1976 aangevuld en aangepast aan de gewijzigde toestand van enkele afdelingen. Ook de Nederlandse en de Engelse beknopte gidsen werden vernieuwd.

Andere gebeurtenissen

De Volksdanscentrale voor Vlaanderen hield in juli en augustus 1976 zeven openluchtreesen op het binnenplein van het museum.

De Gidsenbond van Gent en Oost-Vlaanderen organiseerde op 24 april 1976 een geleid bezoek aan het museum in het kader van zijn reeks volksvoordrachten.

De conservator hield op 12 juni 1976 te Gent de openingstoespraak over "Volkskunde en Onderwijs" ter gelegenheid van de Open Schooldagen in het Stedelijk

Instituut voor Middelbaar Onderwijs in de Wispelbergstraat.

De heer G. Homblé, bestuurslid begeleidde in het museum op 13 oktober 1975 een groep leerlingen van het St.-Jozefsinstituut te Ternat in het raam van een projectweek over milieu- en gezondheidszorg. Hij handelde over volksgeneeskunde in de apotheek en de drogisterij.

8. Bedrijvigheid van de Commissie voor Feesten en Reizen door Gustaaf Weze, voorzitter van de Commissie.

De Gentse Feesten 1976 werden ingezet met de kermisstoet die voor de derde maal uitging. Meer toeschouwers waren van de partij. Een paar nieuwe groepen namen er deel aan, nl. Het Poppenfestival van Gentbrugge en een groep met de titel De Roste Wasser.

De feestelijkheden in het Museum kenden het traditioneel verloop met de vogelpik- en teerlingbakwedstrijden, de demonstraties van de kantwerkstersklub Sint-Katelijne van de Bond, van de schoonschrijver Gustaaf Rouquart en een vertinner uit Wichelen. De nocturnes genoten zoals voorheen grote bijval.

De tentoonstelling in het Museum voor Volkskunde georganiseerd ter gelegenheid van het 25-jarig ambtsjubileum van Z.M. Koning Boudewijn lokte 22.000 bezoekers. Van belang is dat door die tentoonstelling contacten werden gelegd met het Museum van de Dynastie te Brussel.

We hadden drie bondsreizen waarvan de derde in verband stond met de gouwdag te Moerbeke. Zoals vroeger al te Wichelen ging de Bond naar de leden toe.

Op 6 juni ging het naar het Krekengebied en de Polderroute onder leiding van bestuurslid Romano Tondat. Oude vissers vertelden gewillig en geestdriftig over de Bouchoutse vroegere zeehaven die thans is verdwenen onder weidegrond. Burgemeester Stockman zette vele wetenswaardigheden uiteen over de "Bou 8", een vissersvaartuig dat als monument vóór de kerk van Bouchoute is opgesteld. Bejaarde vissers maakten ons diets hoe alles in weer en wind op zee verliep. Na de middag werd de O.-L.-Vrouwkerk van Watervliet bezocht, die de katedraal van het Noorden genoemd wordt. De dag werd afgerond met een rit door Zeeland in Nederland.

De tweede reis op 8 augustus 1976 bracht ons 's morgens te Brugge naar de tentoonstelling van het 800-jarig bestaan van het Sint-Janshospitaal, waarmee we zagen dat Brugge voor wat rijkdom aan kunstschaten betreft, het maar voor het grijpen heeft. Na de middag belandden we te Koksijde in het orgelmuseum van de heer Dagraad, verzamelaar, bouwer en hersteller. De orgels draaiden en de piano's tokkelden langs alle kanten en de heer Dagraad was kwistig met zijn uitleg. De dag eindigde met een verpozing aan zee.

De derde reis op 5 augustus 1976 ging gepaard met onze gouwdag te Moerbeke. Eerst werd Geraardsbergen aangedaan. Ondergetekende, geboren te Geraardsbergen verschafte uitvoerig uitleg over de allumettenfabriek, de brouwerij Concordia, de pettenindustrie en de sigarenfabrikatie als thuiswerk: Zijn grootouders waren er bij betrokken. Geraardsbergen is ook de streek van de zwarte kant die we in de wandelgangen van het O.-L.-Vrouwshospitaal konden bewonderen. De deskundige uitleg door Mevr. Van Dijk boeide ten zeerste de leden van de C.O.O. Ook bewonderden we het zwart kanten tafelkleed bestemd voor H.M. Koningin Fabiola. Jules De Bodt, volkskunstzanger en dichter gaf bij het middagmaal in het restaurant Hemelrijk

enkele nummers uit zijn repertorium ten beste. 's Middags, na een bezoek aan de pijpenverzameling van de heer A. Van Wyenberge (Onkerzele) en de tentoonstellingen van schilderijen van de heer François François (Goeferdinge) en mini-voertuigen van de heer Vantorre (Zandbergen) in de gemeentebibliotheek werd onze gouddag gehouden in de zaal Het Witte Paard onder motto "Moerbeke vertelt en de omgeving ook". Het ging om een hulde aan Mevr. De Cock-Vanden Herrewegen, laureate van de Provinciale Prijs 1976 voor Volkskunde. Het weekblad "De Beiaard" wijdde een uitvoerige kommentaar aan deze prestatie. De deelnemers zullen zich nog lang de vele verhalen van vertellers en vertelsters en de mijnwerkersliederen uit Moerbeke herinneren.

9. Rondvraag en suggesties

- de Hr. Hoste vraagt of in verband met de bedrijvigheid van de bibliotheek soms een subsidie vanwege het Ministerie van Nederlandse Cultuur voor de activiteit kan bekomen worden. Deze suggestie zal onderzocht worden.
- de Hr. Roels vraagt de mogelijkheid te onderzoeken ter gelegenheid van de statutaire vergadering het gezamenlijk noenmaal en 's middags een activiteit in het Museum te voorzien zoals voorheen.
Opgemerkt wordt dat het gezamenlijk noenmaal de vroegere interesse niet meer geniet. Het organiseren ervan en van een activiteit in het Museum zal overwogen worden.
- de Hr. Tondat geeft een relaas over zijn onderzoek over weefgetouwen in het Meetjesland. Er zal overwogen worden een studiedag over dat onderwerp in te richten.

10. Bezoek aan expositie

Een vergadering had geen plaats in de middag omdat leden gevraagd hadden de middag vrij te houden voor een bezoek aan de expositie "Eenheid en Scheiding in de Nederlanden 1555-1585" in het Centrum voor Kunst en Cultuur te Gent.

M. BROECKHOVE

AANDACHT !

Hebt U reeds uw bijdrage 1977 overgeschreven op postrekening 000-0096946-43 van de Bond der Oostvlaamse Volkskundigen, Gent? Dank. Zo niet, doe het onmiddellijk.

Boekbespreking

Frans DE TROYER, *De thematische filatelie*. Uitg. Pro Post, Postbus 27, 1000 Brussel, 134, 82 ill., 150 F.

Volkskunde en filatelie zijn niet onver-enigbaar! Heel wat volkskundige tema's worden op tal van postzegels weergegeven. De recente Belgische Europazegels bevestigen dit, waar ze de mandenvlechter en pottenbakker fraai afbeelden. Uit vroegere, in ons land uitgegeven reeksen vermelden we o.a., « Oude Ambachten » in 1943 met een leidekker, smid, koper-slager, buksschieter, wapensmid, goud-smid, visverkoper, uurwerkmaker. Tal van legenden en stoeten worden her-dacht, zoals het Ros Beiaard, Brabo, Uilenspiegel, Op-Sinjoorken, Boetelingen van Veurne, Levende Kribbe, Katte-stoet, Karnaval van Eupen. Ook Sint-Niklaas en Sint-Maarten en andere volksheiligen zijn weergegeven.

Ook op buitenlandse zegels komt de Volkskunde aan haar trekken, met o.a. prachtige reeksen klederdrachten in Oostenrijk, maskers en beeldjes in ex-Belgisch-Kongo, voertuigen, gebruiks-voorwerpen, enz.

Wanneer personen zegels verzamelen rond een bepaald thema, b.v. sport, bloemen, geneeskunde, ambachten, vliegwezen, dan doen ze aan tematische filatelie. Een uitstekende handleiding hiertoe is het boek « De Thematische Filatelie » van

Frans De Troyer.

Het eerste deel handelt over **Het Tema** met het motief van de postzegel, het ver-band tussen motief en tema, de keuze van het onderwerp, het plan van de verzameling. Het tweede deel **Filatelie** is gewijd aan filatelische kennis van de postzegel, dokumenten, afstempelingen, postwaardestukken, voorlopers, militaire kaarten. Het derde deel behandelt de **Voorstelling** van de tematische verzame-ling met keuze van papier, schikking van zegels, dokumenten, tekst. De Spoor-wegen, De Voetbal, Sint-Martinus, Wa-penschilden (p. 23-27) bevatten een voorbeeld van richtlijnen voor verzame-laars en volkskundigen. Het is een vlot geschreven en knap geïllustreerd hand-boek voor al wie met een tematische verzameling wil starten of die ze verder uitbouwen.

Maurits van Wesemael vestigde reeds vroeger de aandacht op **Folklore en Fi-latelie** in ons tijdschrift, XXXV (1960) 30, o.a. voor de onderwerpen Antwerpse Spuiter, Kattefeest te Ieper en een drie-tal feesten uit Wallonië.

Michel Deruyttere.

INHOUD OOSTVLAAMSE ZANTEN LI (1976)

I. VOLKSKUNDE IN HET ALGEMEEN

A. Bibliografie

1	A 1	Hervé Stalpaert. [A. Lowyck, Bibliografie] Rec. R. v. d. L.	72
2	A 2	P. Janssens. Ned. Volksk. B. XIX Tijdschr. Geestelijkheid in Vlaanderen 1850-1960. Rec. R. v. d. L.	28
3		K. Daerden. Ibidem. XX Limburgse Tijdschr. Rec. R. v. d. L.	29
4		L. Debucquoy. Ibidem XXI. Leuvense Studententijdschriften Rec. R. v. d. L.	199

B. Geschiedenis en beoefening der volkskunde

5	B 1	Cl. F. Trefois. Herinneringen aan de begintijd	93
6		M. Broeckhove. Statutaire ver. '76. Toespraken. R. v. d. Linden, M. Broeckhove, S. v.d. Velde-Smet, R. Haeseryn, G. Weze	221
7		R. v. d. L. Industriële Archeologie. [Musea]	152
8	B 2	R. v. d. L. In Memoriam Prof. em. Dr. K.C. Peeters	21
9		M. Broeckhove. Kunstschilder Julien Van Langenhove	25
9a		Hervé Stalpaert. [A. Lowyck. Biografie]. Zie nr. 1	72
10	C 3e	L. Gelber. Muzikale volkskunde	122
11		R. v. d. L., I.A. en Volkskunde. Zie nr. 7	152
12	C 3g	Cl. F. Trefois. Herinneringen ... en de volkskunde-atlas	93
13	D	Verzamelingen Nederlands Taalgebied. Zie nr. 2-4.	
13a	E	F. De Troyer. De tematische filatelie. Rec. M. Deruyttere	236

II. NEDERZETTING

14	A	H. Stalpaert. Volkskunde van Brugge [5-28]. Rec. R. v. d. L.	72
----	---	--	----

III. GEBOUWEN

15		L. Hoste. Bouwdata op Gentse huisgevels	25
15a		M. Broeckhove. Beeld station Gent-Zuid werd standbeeld	151
16		W. Dezutter & M. Goetinck. Katalogus van de tent. "Op en om de Bouwwerf". Rec. M. Broeckhove	155
		Zie nr. 9, 14, 30.	

IV. VOORWERPEN

17		A.G. Homblé. Een proctoloog XIVe e. op een apotekersuit-hangbord in Gruuthuuse/Brugge	19
18		M. Broeckhove. De blaaspijp als ontspanningsinstrument	42
19		G. De Keersmaeker. Stoeltjeszetsters en kerkstoelen	86
		Zie nr. 14, 20.	

V. TEKENS EN UITHANGBORDEN

Zie nr. 14, 15, 16, 17.

VI. TECHNIEK, BEROEPEN, VOLKSKUNST, NIJVERHEID

20		Cl. V. Trefois. Het oude klompenmakersbedrijf en de ontwikkeling van de klomp	129
21		Jan Bauwens & K.C. Peeters. Het Œuvre van L.J. Fruijters en een Jaar met Sanctjes van L.J. Fruijters. Rec. R. v. d. L.	118
22		Karel V.d. Bergh, Bidprentjes in de Zuidelijke Nederlanden. Rec. R. v. d. L.	119
23		J.A.J.M. Verspaandonck. Het Hemels Getijdenboek. Zie nr. 13a, 14, 15, 16, 18, 19.	

VII. VOLKSPSYCHOLOGIE

Zie nr. 16, 18, 19.

VIII. VOLKSDRACHTEN, SIERADEN

Zie nr. 19, 20.

IX. VOEDING

Zie nr. 14.

X. ZEDEN, GEBRUIKEN, FEESTEN, SPELEN

24	M. Broeckhove. De blaaspijp als ontspanningsinstrument	42
25	R. v. d. L. Panaches of schuttersvogels	146
26	M. Daem. Oostvlaamse reuzenfamilies in 1974 en 75	190, 202
- Zie nr. 4, 6, 10, 14, 16, 18, 19, 20, 21, 23.

XII. VOLKSGELOOF

27	G. Simons & R. v. d. Linden. Allerheiligen in ons land. Nederzwalw, Geraardsbergen, Dendermonde, Diest, Lochristi en Blaton	31, 76, 99
- Zie nr. 2, 14, 16, 19, 21-23.

XIII. VOLKSGENEESKUNDE

28	W.L. Braekman. Recepten uit het begin der XVIIe eeuw voor mens en dier	2
29	W.L. Braekman. Medische en technische middelnederlandse recepten. Rec. M. van Wesemael	27
- Zie nr. 17.

XIV. VOLKSWETENSCHAP

Zie nr. 28, 29.

XVI. VOLKSPOEZIE

Zie nr. 10, 14, 21-23.

XVII. MUZIEK, DANS, UITROEPEN

Zie nr. 10, 14.

XVIII. VOLKSVERHAAL

30	A.M. Vanden Herrewegen. Volksverhalen uit Moerbeke	158
31	R. van der Linden. Ruisbroek en aktualiteit	144
- Zie nr. 14, 27.

XXI. VOLKSTAAL, HUMOR

32	R. v. d. L. Humor en dood rond fusieperikelen	221
- zie nr. 30.

XXII. NAMEN

zie nr. 14, 24, 25, 27, 30, 31, 32.

INDEX OP DE AUTEURS

(verwijst naar de nummers van de inhoud)

BAUWENS J. 21	JANSSENS P. 2
BRAEKMAN W.L. 28, 29	LOWYCK A. 1, 9a
BROECKHOVE M. 6, 9, 15a, 16, 18, 24	PEETERS K.C. 8, 21
DAEM M. 26	SIMONS G. 27
DAERDEN K. 3	STALPAERT H. 1, 9a, 14
DEBUCQUOY L. 4	TREFOIS C.V. 5, 12, 20
DE KEERSMAEKER G. 19	VAN DEN BERGH K. 22
DE TROYER FR. 13a	VANDEN HERREWEGEN A.M. 30
DERUYTTERE M. 13a	VAN DER LINDEN R. 1, 2-4, 6, 8, 21-23
DEZUTTER W. 16	25, 27, 31
GELBER L. 10	VAN DE VELDE-SMET S. 6
GOETINCK M. 16	VAN WESEMAEL M. 29
HAESERYN R. 6	VERSPAANDONCK J.A.J.M. 23
HOMBLÉ A.G. 17	WEZE G. 6
HOSTE L. 15	

ILLUSTRATIES

1-4. Gentse huisgevels ... 14-15; 5. Zelfportret Julien Van Langenhove ... 25; 6. Kerk St.-Maria-Oudenhove ... 26; 7-11. Nederzwalm, kerk, drie schilderijen, schrijn, staak-kapel ... 34-40; 12-36. Blaaspijpen, pijlen, kokers, doelschijf, foto's, bord, draagtekens aandenken van maatschappijen, balletjes, wip, medailles ... 43-69; 37. Allerheiligen, reliekdoo, Geraardsbergen ... 82; 38. schrijn en sokkel, ... Dendermonde ... 82; 39. Allerheiligenkapel Diest ... 99; 40. Vaantje Diest ... 100; 41. Ex-voto's. 42. Grafkapel ... 102-103; 43. Blaton, Allerheiligenaltaar ... 109; 44-50. Voet- en schoenzolen ... 133; 51-53. Snijbank, -mes, kliefmes en ruimbank ... 135; 54. Tempelhof Gent ... 138; 55. Tempelkapel ... 140; 56. O.-L.-Vrouw ter Swaelmen ... 141; 57. Ontgraving te Slype ... 143; 58-59. Koningschieting en -vogel ... 146; 60. Beeld station Gent-Zuid wordt standbeeld ... 151; 61. Foto Frans Collyns — 158; 62. Foto A.M. Vanden Herrewegen ... 159; 63. Ligging Moerbeke ... 159; 64. Vaantje Moerbeke ... 160; 65. Boskapel ... 164; 66. Molenberg ... 176; 67. Kapel Uffraken ... 186; 68/80. Reuzen uit Adegem, Gent, Heusden, Lokeren, Ronse, St.-Amandsberg, Wachtebeke, Wichelen ... 191, 195, 196, 197, 203, 206, 208, 209, 211, 213, 214, 216, 218.

P.S. De Inhoud van Volkskundige Kroniek (blz. 71, 136) verschijnt volledig in nr. 1-2 van Volkskundige Kroniek 1977 van de Kon. Bond der Oostvlaamse Volkskundigen (Informatie, Dokumentatie, Boekbesprekingen), zie blz. 224.

KONINKLIJKE BOND DER OOSTVLAAMSE VOLKSKUNDIGEN

Vereniging zonder winstootmerk

De Bond geeft "Oostvlaamse Zanten" uit, schrijft ten laste van zijn Alfons de Cockfonds tweejaarlijks een prijsvraag over volkskundige onderwerpen uit, organiseert voordrachten, tentoonstellingen, is in 1968 gestart met een Kantwerkstersklub Sint-Katelijne die kursussen in kantwerk organiseert.

Raad van Beheer van de Bond: erevoorzitter: Edm. Boonen; voorzitter: Lic. R. van der Linden; ondervoorzitters: Lic. M. Daem en G. Weze; sekretaris: M. Broeckhove; penningmeesteres: S. Van de Velde-Smet; leden: Lic. M. De Man-Verbeeck, H. Depoorter, M. De Puydt, Dr. J. De Vriendt, Dr. R. Haeseryn, G. Hebbelynck, A.G. Homblé, Lic. L. Hoste, Lic. E. Muylaert, G. Rouquart, R. Ruys, R. Tondat, F. Van Bost, Prof. Dr. P.J. Vandenhoute en Lic. R. Van de Walle.

Kommissie voor volkskundige enquêtes: voorzitter: Lic. R. van der Linden; leden: M. Broeckhove, Lic. M. Daem, Dr. R. Haeseryn, A.G. Homblé en G. Weze; adviseurs: Dr. H. Arens en Lic. A. Van den Kerckhove.

Kommissie voor feesten en reizen: voorzitter: G. Weze; leden: M. Broeckhove, M. De Puydt, Dr. R. Haeseryn en F. Van Belle.

Kantwerkstersklub Sint-Katelijne: voorzitter: G. Weze; lesgeefster-monitrice: Mevr. Van Dijk; dames-lesgeefsters: De Schrijver, De Smet, Lejeune, Peeters, Pintelon, en Van Poeck-De Knijf.

De Bond beheert het Gentse Museum voor Volkskunde dat de Bond in 1927 in het voormalige Museum voor Oudheden, Lange Steenstraat heeft gesticht en dat in 1962 naar het Kinderen Alyns-hospies, Kraanlei 63 werd overgebracht met een beheerkommissie samengesteld uit vertegenwoordigers van het Stadsbestuur van Gent en van de Bond.

Beheerkommissie Museum voor Volkskunde: erevoorzitter: Edm. Boonen; voorzitter: G. Weze; ondervoorzitter en konservator: Dr. R. Haeseryn; sekretaris: M. Broeckhove; penningmeester: G. Hebbelynck; leden: Lic. M. De Man-Verbeeck, H. Depoorter, M. De Puydt, Dr. J. De Vriendt, A.G. Homblé, Lic. L. Hoste, Lic. E. Muylaert, G. Rouquart, R. Ruys, R. Tondat, F. Van Bost, Prof. Dr. P.J. Vandenhoute, Lic. R. van der Linden, Lic. Van de Walle, A. Vandewege en Dr. G. Van Severen.

Dagelijks bestuur en aankoopkommissie van het Museum voor Volkskunde: voorzitter G. Weze; ondervoorzitter en konservator: Dr. R. Haeseryn; sekretaris: M. Broeckhove; penningmeester: G. Hebbelynck.

(Vervolg van tweede blz. van de kaft)

32. **Kantwerkstersklub St.-Katelijne** - Kursus Stropkant 2e leerjaar: 200 F + 10 F porti.
33. **Kantwerkstersklub St.-Katelijne** - Kursus Cluny: 200 F + 10 F porti.
34. **Huldebetoon E.H. Gabriel Celis** gevolgd door zijn Bibliografie samengelezen door F. VAN ES. 1954, 20 blz., 1 ill. Prijs: 50 F (leden 38 F) + 8 F porti.
35. **Voorzitter F. Van Es ter ere. Huldebetoon en Bibliografie.** Inleiding «De Wals der Zestigjarige» door Prof. Dr. P. DE KEYSER. 1954, 24 blz., 1 ill. Prijs: 50 F (leden 38 F) + 8 F porti.
36. **Ndl. Volksk. Bibliografie.** Deel XVI Oostvlaamse Tijdschriften (1823-1960) door N. POBLOME, Antwerpen 1973; LXXI + 354 p. Prijs: 450 F (leden 360 F) + F porti.
37. **Cikorei** door Lic. R. VAN DER LINDEN (nr. XXXIII v. Uitgaven Kon. Bond...) 1973, 48 blz., 1 kaart, rijk geïllustreerd. Prijs: 80 F (leden 55 F) + 8 F porti.
38. **De Gentse Kant** door M. BROECKHOVE, met uitleg door Mevr. L. VAN DIJK-VANHOOREN (résumé en français) (nr. XXXIV v. Uitg. Kon. Bond...). 1973, 36 blz., 12 ill. Prijs: 105 F (leden 85 F) + 10 F porti.
39. **Kantwerkstersklub St.-Katelijne** - Kursus Russische en Moderne kant. Prijs: 200 F + 10 F porti.
40. **Votiefschilderijen en Mirakelboek van Kapelletje Schreiboorn te Gent.** door M. DAEM, 1975, 142 blz. quarto, 80 ill. waarvan 30 in vierkleurendruk, met Frans, Engels, Duits en Italiaans résumé. Prijs 1850 F + 50 F verzending.

Elk bedrag vooraf storten op postrekening nr. 000-0096946-43 van de Bond der Oostvlaamse Volkskundigen. Gent.

REEKS: UITGAVEN VAN HET MUSEUM VOOR VOLKSKUNDE

1. **Uit de geschiedenis van het Saffarke of Kogelflesje** (mit einer d. Zusammenfassung) door M. VAN WESEMAEL. Prijs 40 F + 6 F verzending.
2. **Gents Erfgoed. Het Patershol, pentekeningen en schilderijen van Gilbert BOERJAN,** met inleidingen door Lic. R. VAN DER LINDEN en G. WEZE. 1975, 60 blz. quarto met 43 blz. illustratie. Prijs 180 F + 10 F verzending.

Elk bedrag vooraf storten op postrekening nr. 000-0112781-67 van Museum voor Volkskunde te Gent.

UITVERKOCHT zijn: Herdenkingsalbum Alf. de Cock - het Stroodekkersbedrijf door Cl. Trefois - Lodewijk De Vreese Bibliografische studie - De Plattegrondsvormen van z.g. Frankische Boerderijtypen en hun geografische Verspreiding in ons Land, door Cl. Trefois - De Draak van het Belfort van Gent in de Folklore, door Cl. Trefois - De Tinnepotgieterij te Gent, door J. Boes - Galerij van Gentsche Typen, door E. Andelhof - De Magie van het Poppenspel, door F. Van Es en anderen - Devotie tot de Heilige Donatus, door M. Broeckhove - Sint-Kristoffel, Legenden, Verering, Verspreiding, door R. van der Linden - Kinderspelen en Liedjes uit het Land van Dendermonde, door Mevrouw L. Bataille-Hiel - Leerknappen in de kunstambachten te Gent 14e en 15e eeuw, door M. Daem - Register op G. Celis: Volkskundige Kalender ..., door F. M. Olbrechts - De Groei en Bloei van de Arteveldefiguur in de Vlaamse Volksziel, door J. Vermeulen - Bijdrage tot de volkskunde van Moerzeke, door J. Laureys - Vrolijke Doodsbrieven vol humor en gal, door R. van der Linden en G. Simons - Duiventorens in Oost-Vlaanderen, door O. S. Depraet - Waasch Sagenboek, door F. Van Es - Weerkundige Volkskalender van het Vlaamse land, door M. Broeckhove - Wetterse Typen, door A. Van Durme - Het Hospies der Kinderen Alijn door E. Luykx - Jan De Lichte door G. Simons - De Wetterse Reuzen, door Lic. M. Daem - De levende Folklore van het Gewest Balegem, door M. Broeckhove - De 78ste Rattenschieting te Zaffelare, door Lic. M. Daem.

Lidmaatschap Bond Oostvl. Volkskundigen: vanaf 1975 Jaarlijkse bijdrage gewoon lid: 300 F; gezinslid: 100 F (zonder tijdschrift); gepensioneerde: 250 F; beschermend lid: 500 F; steunend lid: 1000 F (B.T.W. steeds inbegrepen).

Abonnement op Oostvlaamse Zanten voor niet-leden (bibliotheken, instellingen, boekhandel, verenigingen, enz.): 350 F (B.T.W. inbegrepen); buitenland: 400 F per jaargang.

De v. z. w.

NOORDSTARFONDS

steunt Oostvlaamse Zanten.

HET NOORDSTARFONDS

is de kulturele stichting
van de Vlaamse verzekeringsmaatschappij

DE NOORDSTAR EN BOERHAAVE

Groot Brittanilëlaan, 121, Gent.